

Byidealer, bostedspreferanser og aktivitetsmønstre i Oslo, Bergen og Trondheim

Randi Hjorthol

Denne publikasjonen er vernet etter Åndsverklovens bestemmelser, og Transportøkonomisk institutt (TØI) har eksklusiv rett til å råde over artikkelen/ rapporten, både i dens helhet og i form av kortere eller lengre utdrag.

Den enkelte leser eller forsker kan bruke artikkelen/rapporten til eget bruk med følgende begrensninger:

Innholdet i artikkelen/rapporten kan leses og brukes som kildemateriale.

Sitater fra artikkelen/rapporten forutsetter at sitatet begrenses til det som er saklig nødvendig for å belyse eget utsagn, samtidig som sitatet må være så langt at det beholder sitt opprinnelige meningsinnhold i forhold til den sammenheng det er tatt ut av. Det bør vises varsomhet med å forkorte tabeller og lignende. Er man i tvil om sitatet er rettmessig, bør TØI kontaktes. Det skal klart fremgå hvor sitatet er hentet fra og at TØI har opphavsretten til artikkelen/rapporten. Både TØI og eventuelt øvrige rettighetshavere og bidragsyttere skal navngis.

Artikkelen/rapporten må ikke kopieres, gjengis, eller spres utenfor det private område, verken i trykket utgave eller elektronisk utgave. Artikkelen/rapporten kan ikke gjøres tilgjengelig på eller via Internett, verken ved å legge den ut på nettet, intranettet, eller ved å opprette linker til andre nettsteder enn TØIs nettsider. Dersom det er ønskelig med bruk som nevnt i dette avsnittet, må bruken avtales på forhånd med TØI. Utnyttelse av materialet i strid med Åndsverkloven kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Forord

Denne rapporten er ledd i dokumentasjon av prosjektet – *Bostedspreferanser blant tre urbane kohorter belyst gjennom en arbeidsreisehistorie*. Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd gjennom programmet – *Byutvikling – drivkrefter og planleggingsutfordringer*. Hensikten med prosjektet er å undersøke hvilke motiver befolkningen i de tre største byene har for valg av bosted, sammenhenger mellom bosted i byen, aktivitetsmønstre og transportomfang. I denne rapporten er hovedtemaet byidealer, bostedspreferanser og aktivitetsmønstre.

Rapporten er skrevet av Randi Hjorthol som også er prosjektleder. Torkel Bjørnskau har bidratt i prosjektet. Prosjektet er ellers dokumentert i følgende publikasjoner: Bjørnskau, Torkel og Randi Hjorthol (2003) Gentrifisering på norsk – urban livsstil eller praktisk organisering av hverdagslivet? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, nr 2, vol 44, s 169-201, og i Hjorthol, Randi og Torkel Bjørnskau (2003) *Byutvikling og arbeidsreiser – gentrifisering og reurbanisering som miljøfaktorer*. Oslo, TØI rapport 642/2003.

Avdelingsleder Jan Vidar Haukeland har gitt gode kommentarer underveis og kvalitetssikret denne rapporten. Avdelingssekretær Tove Ekstrøm har bearbeidet manuset.

Oslo, august 2003
Transportøkonomisk institutt

Sønneve Ølnes
fungerende instituttsjef

Jan Vidar Haukeland
avdelingsleder

Innhold

Sammendrag

Summary

1. Innledning.....	1
1.1 Flere bosatte i byområdene	1
1.2 Ulike forklaringer på gentrifisering	2
1.3 Gentrifisering som prosess.....	4
2. Det empiriske grunnlaget.....	7
3. Byidealer blant planleggere og i bybefolkningen.....	9
3.1 Ulike hovedretninger i byplanlegging	9
3.2 Kjennetegn ved befolkningen i indre og ytre by.....	11
3.3 De viktigste egenskapene ved bolig-/byområder.....	13
3.4 Hagebyidealet - natur og estetikk	15
3.5 ”Funksjonalismen” - privatlivets fred med bil.....	16
3.6 Naboskapsprinsippet - hensyn til barn.....	16
3.7 Den nye urbanismen	17
4. Begrunnelser for å velge bosted.....	19
4.1 Naboskap og urbanisme.....	19
4.2 Urbanisme som et alders-, kohort- eller periodefenomen.....	26
4.3 Sammenheng mellom byidealer og flyttemotiver.....	27
5. Aktivitets- og reisemønstre	29
5.1 Livsstil og hverdagsliv.....	29
5.2 Variasjoner i aktiviteter	30
5.3 Lokalisering av aktivitetene.....	33
5.4 Bruk av transportmiddel knyttet til aktivitetene	35
6. Tilgang til og bruk av hytte.....	39
7. Oppsummering og konklusjoner	42
Referanser:	44
Vedleggstabeller:.....	48

1. Innledning

1.1 Flere bosatte i byområdene

I 1950 bodde omtrent halvparten av befolkningen i Norge i byer og tettsteder (SSB 2002). Andelen hadde økt til 77 prosent i 2000 (SSB op cit). Dette viser at i denne 50-årsperioden har det skjedd store endringer også i de ytre betingelsene for befolkningens dagligliv. I etterkrigstiden har byutviklingen i Norge i overveiende grad vært kjennetegnet av en spredning av funksjoner og utbygging av forsteder og drabantbyer. Gjennom nybygging økte befolkningen i de ytre byområdene, mens de sentrale delene mistet deler av sin befolkning, dels gjennom riving av gamle boligstrøk og dels ved sammenslåing av leiligheter og boenheter. Nye byidealer om lys, luft og bedre boligstandarder både når det gjaldt størrelse og utstyr, preget etterkrigstiden. Økende velstand i befolkningen la grunnlaget for større etterspørsel etter boliger, og for mange var idealet eget hus med hage omkring. På begynnelsen av 90-tallet endret byutviklingen karakter. I mange store og mellomstore byer avtok eller stabiliserte befolkningsutviklingen i ytterområdene seg, mens befolkningen begynte å øke i de sentrale byområdene (Engebretsen 1996, Larsen og Saglie 1995, Juvkvam og Sørli 2000). Det kunne med andre ord se ut til at trenden endret seg fra en suburbanisering til en reurbanisering eller at man i tillegg til vekst i ytterområdene også fikk en vekst i de indre byområdene. De sentrale områdene i byene fikk igjen større betydning som boligområder. Mellom 1990 og 1996 var for eksempel den årlige gjennomsnittlige befolkningsveksten i Oslo og Akershus størst i Oslo indre sone (Fosli og Lian 1999). I de fire største byområdene har det skjedd en betydelig vekst på 90-tallet, og veksten forventes å fortsette (Juvkvam og Sørli op cit). Det er særlig de sentrale områdene som er attraktive.

Dette tyder på at folk har endret preferanser når det gjelder kvaliteter ved bolig, bomiljø og bosted. Etterspørselen etter sentralt beliggende boliger har ført til at boligprisene i sentrale byområder har økt og særlig i områder som tidligere hadde lav status.¹ Flyttebevegelsene tyder på en økt interesse for å bo mer sentralt i byområdene, for mer urbane levemåter og livsstiler. Dette er en del av en internasjonal trend som ofte betegnes gentrifisering (Caulfield 1992, Kasarda m fl 1997, Moss 1997, Munt 1986, Zukin 1987). Gentrifisering² innebærer en endring i den sosiale sammensetningen av befolkningen ved at folk fra middelklassen flytter inn i tradisjonelle arbeiderklasseområder. De ”nye” bybeboerne verdsetter andre goder og har forskjellige oppfatninger av det gode byliv enn forstads-/drabantbybeboerne har:

¹ Befolkningen i Gamle Oslo (bydel 6) økte for eksempel med 60 prosent fra 1988 til 2000 (Oslo kommune 2000)

² Begrepet gentrifisering ble lansert av Ruth Glass i 1964 og kommer av gentry, som er betegnelsen på engelsk lavalde.

“To some extent, also, gentrifiers’ locational preferences reflect their withdrawal from a transportation and distribution infrastructure that they perceive as being archaic. Many of them prefer walking or bicycling to work instead of making a long journey to the city by car or by train. Similarly, they abandon suburban shopping centres for the smaller scale of shops and the range of goods and services available in the city.” (Zukin 1987:144).

En undersøkelse fra London konkluderer med at denne typen flyttere (”gentrifiers”) ofte består av folk i administrative eller tekniske yrker i de øvre sosiale lag (Munt 1987, McDowell 1997). De er unge, jobber i de ”nye” tjenesteytende næringene og har universitetsutdanning. McDowells undersøkelse fant også at spesielle områder ble valgt ut fra primært to hensyn, områdets arkitektur og det eksterne miljø i form av stille gater og grøntområder i nærheten.

En kanadisk undersøkelse blant beboere som hadde flyttet inn til sentrale byområder viste at det var hverdagslivets kultur i form av mangfoldigheten i befolkningen, opplevelsen av naboskap, den nære kontakten med bylivet og det rike tilbudet på kommersielle og kulturelle aktiviteter de satte pris på (Caulfield 1992). Familier med barn opplevde at det var tidsbesparende å bo sentralt på grunn av korte avstander og at eldre barn kunne komme seg rundt selv, dvs at foreldre slapp å kjøre dem. Særlig aktuelt er dette for kvinner, som ofte har familiens sjåførjobb (Hjorthol 2002).

Som sitatet fra Zukins artikkel viser, blir fraværet av lange reiser og uavhengigheten av bil verdsatt høyt. Kunnskap om interesse for sentrale boliger med begrenset adgang til egen bil fins bl a fra Nederland og Tyskland. I den nederlandske transportstrukturplanen fra 1990 ble lokale myndigheter oppmuntret til å starte forsøk med bilfrie boligområder. Westerpark-distriktet i Amsterdam er det første området hvor et slikt prosjekt ble iverksatt (Apel og Pharoah 1995). Interessen for å bo i et sentralt, bilfritt område var stor. Beboerne kan ikke eie egne biler, men får tilgang til en bilpool, hvor de kan leie bil etter behov. Kollektivtilbudet er i utgangspunktet godt i dette området.

Dersom en større del av befolkningen ønsker en mer sentralt beliggende bolig, vil dette også kunne ha transportmessige effekter. Folks aktivitetsmønstre og især bilbruk vil være forskjellig etter hvor i byregionen de bor.

1.2 Ulike forklaringer på gentrifisering

I den internasjonale litteraturen forklares gjerne gentrifisering enten med utgangspunkt i økonomisk/strukturelle faktorer eller aktørenes individuelle preferanser. I enkelte tilfeller har disse to perspektivene blitt kombinert med noe ulik vekt på de to komponentene. Et ytterligere forklaringsaspekt er feminisering av arbeidsmarkedet og også byen ved at mange kvinner har lønnsarbeid.

Neil Smith (1979, 1986, 1987, 1992, 1996) har vært hovedtalsmannen for en økonomisk eller produksjonsorientert tilnærming for å forklare fenomenet gentrifisering. Smith hevder at gentrifisering har mer med kapitalens bevegelser enn med menneskers flyttinger å gjøre, og at endringer i næringsstrukturen med

deindustrialiseringen av sentrale byområder fører til et gap mellom den potensielle verdien av sentrale eiendommer og den faktiske verdien ("rent gap" (Smith 1979)). Dette skaper et marked for reinvesteringer i bysentra, med utbygging av nye boligområder sentralt i byen.

Aker brygge i Oslo (Akers mekaniske verksted), Nedre Elvehavn (TMV), Teglverkstomta og Ilsvikøra (Ila jern) i Trondheim er eksempler på byutviklingsprosjekter som utnytter næringsarealer (tradisjonell industri som verksted, verft og teglsteinsproduksjon) til nye formål som bolig, men også til handels- og restaurertvirksomhet. Kapitalen investeres der avkastningen er størst.

David Ley (1980, 1986, 1994, 1996) er hovedrepresentanten for motpolen til "produksjonsperspektivet". Leys utgangspunkt er at gentrifisering ikke kan forklares uten at man tar utgangspunkt i de enkelte aktørenes valg. I dette perspektivet er gentrifisering knyttet til den individuelle konsumentens preferanser og initiativ, og de kulturelle aspektene er knyttet til sosiale endringsprosesser. Endringen i sammensetningen av arbeidsstokken fra den manuelle arbeiderklassen til "hvitsnipparbeidere" og en ny middelklasse i kunnskaps- og tjenesteproduksjon med en levemåte orientert mot større grad av individualitet, status og konsum, har skapt andre krav til tilbud i tilknytning til bostedet. Ulikheter i *livsstil* og opp-fatninger om det gode liv blir da grunnlag for forskjellene i ønsker om bolig og bosted. Bruker man Bourdiues (1986) terminologi om ulike kapitalformer, kan livsstil forstås som et sett av handlinger som er basert på en smakscode, bestemt av individets symbolske og kulturelle kapital, og som muliggjøres gjennom tilgang på økonomisk kapital. Valg av boligområde vil dermed kunne knyttes til de ulike kapitaldimensjonene, der utdanning og inntekt vil være sentrale indikatorer på disse.

Det tredje perspektivet på gentrifiseringen er feminisering av arbeidslivet (Bondi 1991, 1999), og noen snakker også om feminisering av byen (Wilson 1991).

Kvinner har økt sin deltakelse på arbeidsmarkedet betydelig i løpet av de siste 30–40 år, og stadig flere av dem arbeider heltid (Vikan 2001). Kvinners økte yrkesdeltakelse har tre effekter som har betydning for utvikling av bysamfunnet: inntekts-økning, tidspress og flere hushold med én person/enslige forsørgere.

Flere yrkesaktive kvinner betyr høyere husholdsinntekt og dermed også større kjøpekraft på boligmarkedet. Likhet i parforhold mht. utdanning og yrkesstatus vil imidlertid kunne øke forskjellen mellom hushold. Middelklassehushold vil komme økonomisk bedre ut av det enn arbeiderklassehushold når situasjonen endres fra én til to yrkesaktive. Resultatet kan bli økte klasseforskjeller, også på boligmarkedet.

En sentralt lokalisert bolig eller bolig nær arbeidsplassen sparer tid, og betyr også at bil blir mindre nødvendig for å komme seg på arbeid.

Kvinnens økte yrkesaktivitet har gjort dem mer økonomisk uavhengige og er en av grunnene til at det har blitt flere hushold som består av én person eller enslige forsørgere med barn. Sentrale byområder vil antakelig være mer attraktive enn ytterområder for enslige yrkesaktive med et mer utadrettet sosialt liv enn barnefamilier. Dette er et poeng som bl.a. Liz Bondi (1999) tar opp i en studie av gentrifisering i Edinburgh.

1.3 Gentrifisering som prosess

I et tidligere arbeid med utgangspunkt i samme empiri har vi argumentert for at gentrifisering kan betraktes som en prosess, der man kan skille mellom forskjellige aktører og stadier i gentrifiseringen. Man kan snakke om pionerene eller de tidlige gentrifisererne, som satte i gang prosessen, om mekanismer som kan forsterke gentrifiseringen og om nye generasjoner av gentrifiserere (Bjørnskau og Hjorthol 2003).

Vår hypotese er at i Norge var det store kullet av studenter på 70-tallet en viktig gruppe når det gjaldt initiering av denne prosessen. Studentsamskipnadens tilbud om boliger for studenter var altfor lite til å dekke etterspørselen og studentene måtte ut på det åpne boligmarkedet. I mange tilfeller gjaldt dette eldre sentralt beliggende områder i de store byene, områder som dels var i dårlig forfatning som et resultat av en "avventende" byfornyelsespolitikk. Dette var ungdom som ofte var politisk aktive på venstresiden, og "byfornyelse på beboernes premisser" var slagordet for mange av leieboerforeningene som vokste fram i denne tiden (Engelstad et al 1977). Disse gruppene bidro både til å rette søkelyset mot den mangelfulle byfornyelsespolitikken som ble ført, og med praktisk restaurering og istandsetting av eldre boliger og hus, for eksempel på Rodeløkka i Oslo og Møllenberg i Trondheim. Ideene om de store totalsaneringsprosjektene (f eks Grünerløkka, Kampen og Rodeløkka i Oslo), som man startet diskusjon om allerede i mellomkrigstiden, ble ikke realisert. I stedet for riving ble områdene rehabilitert, dels i form av istandsetting av eldre hus og bygårder, dels i form av nybygging i områdene. Tanker om byfornyelse og totalsaneringer kom tidlig inn i Oslos planhistorie (Engelstad et al 1977). Diskusjonen om totalsanering gjaldt i første rekke de gamle arbeiderklasseområdene, som Pipervika, Ruseløkka og Vaterland. Senere kom visjonære totalsaneringsplaner bl a for Grünerløkka, og riveplaner for trehusbebyggelsene på Rodeløkka, Kampen og Vålerenga. Disse områdene var assosiert med fattigdom, dårlige hygieniske forhold og lav boligstandard. De negative faktorene som ble brukt som karakteristikk av områdene, legitimerte planene om totalsanering, og man kan snakke om negative "områdefortellinger". De mest sentrale av disse områdene hadde et stort potensial for utnyttning av tomtegrunnen for andre formål, som ga en mangedoblet avkastning. I noen områder ble dette realisert; bank- og finanskapitalen ble dominerende i Vika, hotell og handel på Vaterland.

Disse områdefortellingene eller "strøkshistoriene" kan være med på å legge begrensninger på eller skape muligheter for utvikling av et byområde. Dersom den negative siden blir den dominerende, er det lett å argumentere for totalsanering og nybygging, gjerne med en mer profitabel bruk av tomtegrunnen, som i eksemplene Vika og Vaterland. Disse nedarvede strøkshistoriene eller identitetene endrer innhold når området forandres, men endring i fortellingene kan også være en forutsetning for at det skjer sosiale og fysiske forandringer med et område. I flere av trehusområdene i Oslo, som var tradisjonelle arbeiderklasseområder, hadde identiteter med sterke innslag av negative elementer som fattigdom og dårlig fysisk standard på husene. For en del av beboerne var en moderne leilighet i noen av de nye bydelene det de ønsket. De negative elementene i strøkshistorien dominerte, og det fantes kommunale planer hvor

riving og nybygging ble foreslått. På slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 70-tallet fikk strøkshistoriene annet innhold. Radikaliseringen av ungdom og studenter førte også med seg en idealisering av arbeiderklassekulturen og også av arbeiderklassens boligområder med vekt på felleskap og solidaritet. Den materielle basisen var store ungdomskull, mange studenter og knapphet på boliger, og særlig billige boliger.

Det som har virket forsterkende på gentrifiseringsprosessen, er forbedringen av de indre bydelene, i form av trafikksanering, gårdsromssanering og en mer aktiv byfornyelsespolitikk i tillegg til et rikere tilbud av butikker, kafeer, kultur og annen underholdning. Grünerløkka, som er et annet eksempel på et tradisjonelt arbeiderklassestrøk som har endret sitt sosiale og til dels fysiske innhold, har en noe annen karakter enn trehusområdene, Rodeløkka, Kampen og Vålerenga. Grünerløkka består i hovedsak av leiegårder som ble bygget på 1880-90-tallet. Søndre del av Grünerløkka ble kalt New York fordi husene kom opp raskt og bebyggelsen var tett. Mens trehusområdene assosieres med småbyidyllen, er Grünerløkka eksempel på det internasjonale og urbane. Bebyggelsen er lik den man finner i europeiske storbyer fra samme periode. Som tidligere nevnt, fantes det byfornyelsesplaner også for dette området. Den mest dramatiske ideen var totalsanering av området med nybygging av 5-6 frittstående gigantblokker, inspirert av funksjonalistisk tankegang med lys, luft og gode boligforhold for arbeiderklassen (Engelstad et al 1977).

Fornyelsen har i hovedsak skjedd hus for hus, og områdets tradisjonelle urbane karakter er blitt beholdt. Det som imidlertid har skjedd, er en endring av næringsstrukturen og den sosiale sammensetningen av befolkningen. Industriarbeidsplasser, små verkstedsbedrifter og en andre typer av mindre bedrifter er flyttet ut eller nedlagt, mens det har vært en økning i butikker av ulike slag, samt gallerier, kafeer, restauranter og barer, altså en type næringsutvikling som man finner i gentrifiserte områder i europeiske og amerikanske storbyer. Det finnes også et relativt sterkt innsalg av butikker drevet av innvandrere. Grünerløkkas områdehistorie har endret karakter, fra å være en fortelling om et nedslitt arbeidsklassestrøk med et ganske stort innslag av synlige rusmisbrukere, til å få assosiasjoner i retning av et nyurbant, internasjonalt og hipt område. Dette har forsterket gentrifiseringsprosessen.

Det som også har virket forsterkende, er at de ytre områdenes relative fortrinn har minsket og at de indre områdene også framstår som praktiske steder å bo med god tilgjengelighet til både arbeid, service og fritidsaktiviteter (Bjørskau og Hjorthol 2003).

Det vi vil se nærmere på i denne rapporten er tre forhold knyttet til denne reurbaniserings- eller gentrifiseringsprosessen:

- Hva slags oppfatning er det storbybefolkningen har av hva som er den gode by? Hvordan varierer disse oppfatningene mellom befolkningsgrupper?
- Hvilken sammenheng har disse oppfatningen med deres egne motiver for å velge bosted i byen?
- Hvilken betydning har bosted i byen for ulike befolkningsgruppers aktiviteter og reisemønstre?

I kapittel to presenterer vi det empiriske grunnlaget for analysene. Kapittel tre omhandler ulike byidealer. I kapittel fire ser vi nærmere på hvilke motiver folk oppgir for å ville flytte og hva slags sammenheng det er mellom idealene og realitetene. Kapittel fem viser hvilke aktivitets- og reisemønstre vi finner i de ulike deler av storbyene, kapittel seks tar for seg eie og bruk av hytte, og i kapittel sju oppsummerer vi funnene.

2. Det empiriske grunnlaget

Det empiriske materialet vi baserer oss på for å belyse disse spørsmålene, stammer fra en komparativ undersøkelse av bostedsvalg, aktivitets- og reisemønstre og holdning til bymiljø i Oslo, Bergen og Trondheim. Undersøkelsen ble gjennomført i april/mai 2001. Utvalget er et representativt personutvalg i tre like kohorter (30–35 år, 45–50 år og 60–65 år), som også er fordelt likt mellom kjønn. Utvalgene i de tre byene er delt likt mellom bosatte i indre og ytre bydeler. Skillet er i hovedsak gjort i overensstemmelse med de inndelinger kommunene selv bruker, og som også oppfattes som meningsfullt for beboerne.³ I Oslo følger grensen mellom indre og ytre bydeler i hovedsak Kirkeveiringen. I Trondheim omfatter indre by sentrumsområdet (Midtbyen), Øya, Singsaker, Rosenborg og Lademoen, og i Bergen Bergenhus bydel. De andre delene av byene tilhører da ytre bydeler. Denne inndeling er grov og skiller ikke mellom de ulike bydelene innenfor de indre og ytre sonene. Våre analyser må vurderes ut fra dette grunnlaget og betraktes som oversiktsanalyser.

Undersøkelsen er gjennomført postalt, der respondentene selv fylte ut et spørreskjema som de fikk tilsendt.⁴ Bruttoutvalget var ca 4500 personer i hver by. Svarprosenten ble 37 prosent, varierende fra 39 prosent i Trondheim til 35 prosent i Oslo. Nettoutvalget er ca 5000 personer. Svarprosenten var høyest i den midtre kohorten i Trondheim, med 43 prosent blant både kvinner og menn. Den var lavest blant menn i de yngste kohortene i Oslo og Bergen.

Svarprosenten er relativt lav, men omtrent på det nivå man kan forvente ved postale spørreundersøkelser i dag. Det er imidlertid klart at en såpass lav svarprosent kan innebære problemer knyttet til datas representativitet. Problemene med lav svarprosent er imidlertid størst dersom man ønsker å benytte data til å vise hvor utbredt bestemte fenomener er. For eksempel kan en lav svarprosent innebære at det er problematisk å anta at utbredelsen av høy utdanning i utvalget er korrekt for hele populasjonen. Det kan for eksempel tenkes at det i større grad er folk med høy utdanning som har svart. Disse problemene knyttet til representativitet har vi imidlertid dels tatt hensyn til ved å benytte stratifiserte utvalg. Vi ønsker å sammenligne beboere i indre og ytre by, og når vi har trukket delutvalg fra hver av disse områdene, er problemene knyttet til representativitet redusert. Det er lite sannsynlig at det vil være systematiske forskjeller i tilbøyeligheten til å svare mellom folk med høy utdanning i indre by og i ytre by. Det innebærer at det er mulig at data ikke er representative for andelen med høy versus lav utdanning i utvalget totalt, men sannsynligvis er data representative når det gjelder *forskjellen* mellom utdanningsgrupper i ulike byområder.

³ Dette stratifiserte utvalget er ikke direkte sammenliknbart med generell statistikk for byene. Det er derfor ikke interessant å presentere offentlig statistikk fra byene med tanke på sammenlikning.

⁴ Spørreskjemaet er laget i samarbeid med Vibeke Nenseth og Inger Lise Saglie, Norsk institutt for by- og regionforskning, NIBR.

I tillegg er formålet med dataanalysene i stor grad å studere sammenhenger mellom bosted, inntekt, utdanning osv og ulike avhengige variabler som oppfatning av bykvaliteter og motiver for å velge bolig. Det kan argumenteres for at problemene knyttet til lav svarprosent er atskillig mindre når det er *sammenhenger* mellom variabler man ønsker å studere enn dersom man ønsker å få oversikt over utbredelsen av bestemte fenomener. Dersom en lav svarprosent skulle bidra til at de sammenhengene man finner i utvalget ikke er representative for populasjonen, måtte det være en systematisk forskjell i disse sammenhengene mellom de som har svart og de som ikke har svart. Et eksempel kunne være at de med høy utdanning i indre by i utvalget skulle være systematisk forskjellig når det gjaldt etterspørselen etter kultur enn de med høy utdanning i indre by i populasjonen. Det virker lite sannsynlig at utvalget skulle være skjevt på slike måter. Det kan tenkes at høyt utdannede er overrepresenterte i utvalget, men det er usannsynlig at frafallet av respondenter er systematisk skjevt knyttet til sammenhengene mellom de uavhengige og avhengige variablene som vi er interessert i å studere.

Spørsmålene i undersøkelsen er knyttet til fire hovedtema: bostedsvalg og flyttemotiver i dagens situasjon og bakover i tid; arbeid og arbeidsreiser, inkludert en "arbeidsreisehistorie", aktiviteter og reiser; oppfatninger om boligområder og holdninger til miljø. I tillegg kommer bakgrunnsvariabler som utdanning, sivilstatus, partipreferanser, inntekt og opplysninger om husholdningen. I det følgende behandler vi resultatene fra de tre byene samlet. I denne rapporten er det analyser av byidealer, flyttemotiver og aktivitetsmønstre som presenteres. Forhold knyttet til arbeidsreisen er dokumentert i rapporten – *Byutvikling og arbeidsreiser – gentrifisering og reurbanisering som miljøfaktorer* (Hjorthol og Bjørnskau 2003) og en mer fyldig diskusjon og kritikk av teorier om gentrifisering i artikkelen – *Gentrifisering på norsk – urban livsstil eller praktisk organisering av hverdagslivet?* (Bjørnskau og Hjorthol 2003).

3. Byidealer blant planleggere og i bybefolkningen

3.1 Ulike hovedretninger i byplanlegging

I løpet av det siste århundre er det grovt sett tre hovedretninger som har gjort seg gjeldende innenfor by- og boligplanlegging: hagebyideologien, funksjonalismen og naboskapsprinsippet. I de senere årene, med økende mangel på tomtearealer i de større byene, har fortetting og høyere utnyttning av ledige arealer blitt stadig mer aktuell. Den tette utbyggingen med funksjonsblanding snarere enn funksjonsdeling kan betegnes som en form for neourbanisme, som en mottrend til funksjonalisme og drabantbyutbygging.

Hagebyidéen var først og fremst framsatt av Ebenezer Howard (*Garden Cities of Tomorrow*)⁵. Howard ville kombinere de gode sidene ved byen med landlige kvaliteter. Det lå antakelig også en politisk/pedagogisk idé i bakgrunnen. Å spre arbeiderne og gjøre dem beskjeftiget med hagearbeid ville holde dem borte fra politisk truende fagforeningsvirksomhet i disse urolige tidene. Elizabeth Wilson sier det slik: "*The working classes were to be harmonised with and reconciled to the middle classes by becoming in effect a reduced copy of them* (1991:104). Sentralt i Howards ideer om hagebyens forening av by og land var også forskjellen mellom kvinner og menn, som han brukte metaforisk. "*Human society and the beauty of nature were meant to be enjoyed together. As man and woman by their varied gifts and faculties supplement each other, so should town and country. The town is the symbol of society.... of science, art, culture, religion...The country is the symbol of God's love and care for man...We are fed by it, clothed by it, and by it we are warmed and sheltered. On its bosom we restTown and country must be married*" (Howard 1948:49 sitert etter Wilson 1991:102).

De første hagebyene Letchworth and Welwyn ble bygd ut fra Howards idéer. Boligstandarden ble høyere enn det man fant inne i storbyen, der innflytterne kom fra, men det var ofte lang veg til butikker og annen service. Kvinnene følte seg isolert i disse områdene. Den landlige idyllen og det idealiserte familielivet kunne ikke veie opp for det til dels ensformige sosiale liv.

Funksjonalismens formål var å gi folk gode, sunne og enkle boliger, renset for all ornamentikk og overflødige utsmykninger (Berndt et al 1971). Den funksjonelle arkitekturen la vekt på industrisamfunnets krav om rasjonalitet. Boligplanleggingen og arkitekturen skulle avspeile de nye teknikker og de muligheter for standardisering som var knyttet til disse. Funksjonalismen angrep det "urasjonelle", dvs det som ble ansett som unødvendig for bygningens

⁵ Ullevål Hageby, som var et kommunalt initiativ for å bedre arbeiderklassens boligforhold, var inspirert av den engelske hagebyideen. Da området var bygd ferdig, viste det seg imidlertid at boligene ble for dyre for vanlige arbeidere (Kjeldstadli 1990).

konstruksjon og hyllet teknikken som uttrykk for rasjonell målrettethet. Den sveitsisk-franske arkitekten Le Corbusier var "hovedideologen", og han postulerte maskinbyen på begynnelsen av 30-tallet, der det å bo, arbeide, forflytte seg og rekreere skulle ha sine bestemte sfærer og fysiske områder (Berndt et al 1971).

Det formålsrasjonelle gjennomsyret funksjonalismens tankegang, noe som betydde klar atskillelse mellom det som foregikk på arbeidet og det som foregikk i hjemmet. Det var fornuftig å gjøre en ting av gangen (Østerberg 1986).

I Corbusiers framtidssvisjoner om den nye by - *La ville radiuese* - foreslo han gigantblokker som skulle inneholde det meste folk trengte. Man skulle slippe å reise på de overfylte metroene og kaste bort tid med å sitte og stå i kø. Alle skulle ha fire timers arbeidsdag, også hjemmearbeidende kvinner, husmødrene.

Norske arkitekter og planleggere begynte også å bli opptatt av funksjonalismen på 30-tallet (Plan nr 3 1935). Deres utgangspunkt var funksjonalismens rasjonalitetstankegang – at byen og byområdene skulle planlegges ut fra en klar oppdeling i separate områder etter funksjon. Deres politiske program besto blant annet i å bedre arbeiderklassens boligforhold, som det på denne tiden var et stort behov for (Kjeldstadli 1990). De sosiale konsekvensene av rene boligområder (sovebyer) og økende avstander mellom bolig og arbeid var ikke til debatt i noen særlig grad.

Naboskapsprinsippet tok utgangspunkt i landsbyen som ideal. Lewis Mumford (1938/1970) var en av ideologene bak dette planleggingsprinsippet. Han framhevet det lokale fellesskapet i små enheter som svar på det han oppfattet som storbyenes anonymitet og destruktivitet. I Norge har dette prinsippet blitt tilpasset og brukt sammen med funksjonalistiske ideer ved utbygging av de tidlige drabantbyområdene, som for eksempel Lambertseter.

Alle disse tre hovedprinsippene er på sett og vis "antiurbane". Hagebyforkjemperne ønsket å få det grønne inn i bylandskapet og fjerne seg fra byen. Funksjonalistene tok utgangspunkt i de negative aspektene ved den tette, industrialiserte byen, der arbeiderne levde under helsefarlige betingelser. Funksjonalismens forkjempere ville erstatte disse forholdene og gi befolkningen sunnere boligforhold enn det man fant i datidens byer. De som forfektet naboskapet som prinsipp la stor vekt på det *lokale nettverket* – at man skulle ha selvforsynte små enheter som en motvekt til storbyens anonyme liv.

I praktisk utbygging av den moderne byen finner man ulike elementer fra disse tre hovedretningene. Bevaring av grønne lunger i de indre byområdene er et mål, både av miljøhensyn og av hensyn til trivsel. Tilrettelegging for barn og mulighet for godt naboskap er et ideal i nybyggingsområder. Funksjonalismens separering av aktiviteter og gjøremål kommer til uttrykk i trafikkplanleggingen.

Neourbanismen kan sies å være en kontrast til og reaksjon på funksjonsdeling og "the urban sprawl" (Banai 1998). Materielt sett er det, som nevnt innledningsvis, et behov for å utnytte tomegrunn på en mer effektiv og økonomisk måte, økologisk sett vil en konsentrasjon kunne gi besparelser i bruk av motoriserte transportmidler, især bilbruk. Ideologisk spiller dette utbyggingsprinsippet på urbane kvaliteter med interesse for kulturelle aspekter ved bylivet og bruk av det offentlige rom.

I de større norske byene er slike fortettingsprosjekter aktuelle, særlig i Oslo, men også i Trondheim har nybygging og bedre utnytting av gamle industriområder

skutt fart, og sentrale områder i byene har på nytt blitt attraktive områder å bo i. Spørsmålet er i hvilken utstrekning dette er i samsvar med det byenes innbyggere faktisk ønsker, og om ønsker om slike typiske ”urbane kvaliteter” er på frammarsj generelt, eller om dette er en trend blant yngre aldersgrupper.

Kan det spores noen ønsker om det ”tette og urbane” bysamfunn i befolkningen, eller er det de tradisjonelle verdiene, som er knyttet til tidligere planleggingsideal som har størst oppslutning i befolkningen? Er det forskjeller mellom innbyggerne i Oslo, Bergen og Trondheim, byer som har hatt ganske forskjellig utvikling?

Først skal vi se hva som kjennetegner befolkningen i de indre og ytre bydelene i dette utvalget.

3.2 Kjennetegn ved befolkningen i indre og ytre by

- Indre bydeler er de velutdannedes område. Det er gjennomgående i alle tre byer. I gjennomsnitt er det 38 prosent av utvalget som har høyskoleutdanning med en varighet som er 3 år eller lengre. I indre bydeler tilhører 46 prosent denne kategorien, i ytre by 30 prosent. Her er det ubetydelige forskjeller mellom byene. De samme resultatene finner vi stort sett også for ektefelles/samboers utdanning. Dette er i overensstemmelse med en undersøkelse av demografiske trekk ved storbyregionen (Juvkvam og Sørli 2000).
- I ytre bydeler tilhører en større andel ”arbeiderklasse”⁶ enn i indre bydeler. Dette er tydeligst i Bergen og Trondheim, hvor arbeiderklasseandelen er størst. Indre bydeler i Oslo har 12 prosent arbeidsklasse, Oslo ytre 18 prosent. I Bergen er tilsvarende andeler 14 prosent og 28 prosent, i Trondheim 18 prosent og 26 prosent. Oslo har noen flere i private eller offentlige overordnede stillinger. Det kan ha sammenheng med mange statlige arbeidsplasser.
- I de indre bydelene er det en større andel enslige enn i ytre bydeler. En større andel par med barn bor i ytre deler enn i indre. Andelen par uten barn og enslige med barn er den samme i indre og ytre bydeler. I Oslo er det en større andel som bor alene uten barn (30 prosent) enn det er i Bergen (25 prosent) og Trondheim (22 prosent). Det er mindre andel par med barn i Oslo (28 prosent) enn i Bergen (35 prosent) og Trondheim (36 prosent). Det kan ha sammenheng med kommunegrensene i de tre byene. I Osloområdet bor en større del av ”bybefolkningen” i nabokommunene enn det de gjør i Trondheim og Bergen, hvor det har vært betydelige kommunesammenslåinger.
- Sammensetningen av livssyklusgrupper varierer mellom indre og ytre bydeler. Ytre bydeler har en mindre andel enslige i alle aldersgrupper enn indre bydeler (12 versus 7 prosent blant unge enslige og 22 versus 13 prosent blant eldre enslige). De har også en mindre andel unge par uten barn enn indre

⁶ Dvs at personen selv har plassert seg i én av følgende tre kategorier: (i) ufaglært arbeider eller i lære (ii) faglært arbeider, formann (iii) underordnet funksjonær i butikk, lager, kontor mv.

bydeler. Forskjellene mellom indre og ytre bydeler er mindre for par uten barn i andre aldersgrupper, i indre by er andelen middelaldrende par uten barn 9 prosent mot 7 prosent i ytre deler. Andelen eldre par uten barn er 18 prosent i indre by og 23 prosent i ytre by. Andelen barnefamilier er større i ytre enn i indre bydeler for alle de tre ulike barnefamilietyper vi her har (eldste barn hhv 9 år, 12 år, og 18 år +). De varierer imidlertid en del mellom familiesyklene. Det er i gruppene med de yngste og eldste barna hvor forskjellen på indre og ytre by er størst. I mellomgruppene er det noe mindre forskjell.

- Det er noe høyere egeninntekt og husholdsinntekt i Oslo enn i de to andre byene. Det er ikke store forskjeller i inntektsfordelingen mellom indre og ytre by. Dette gjelder både egeninntekt og husholdsinntekt – bortsett fra i Bergen der det finnes en noe større andel med høy husholdsinntekt i indre enn i ytre by.
- Tilgang til bil varierer mye mellom byene. I Oslo er det 24 prosent som ikke har bil, Bergen 18 prosent og Trondheim 13 prosent. Av de som bor i de indre bydeler er 28 prosent uten bil, bare 9 prosent i de ytre bydeler. Forskjellene er store i alle byene. I Oslo er andelen henholdsvis 36 prosent (indre bydeler) og 13 prosent (ytre bydeler), i Bergen 27 prosent og 10 prosent og i Trondheim 21 prosent og 6 prosent. Samtidig er det omtrent en fjerdedel i de ytre bydelene som har to eller flere biler (på landsbasis er det omtrent en tredjedel).
- Andelen gifte/samboende er høyere i ytre enn i indre sone, 76 versus 60 prosent, mens andelen ugifte (23 versus 11 prosent) og andelen separerte og skilte (13 mot 9 prosent) er høyere i indre enn i ytre bydeler. Andelen enker og enkemenn er den samme i indre og ytre bydeler.
- Politisk tilhørighet, som er et uttrykk for verdistandpunkter, varierer etter indre og ytre bydeler. Andelen som sier de vil stemme på SV og RV er betydelig høyere i indre bydeler enn i ytre, SV henholdsvis 17 og 10 prosent, RV 6 og 2 prosent. For de andre partiene er det i hovedsak en tendens til at andelen er høyere i ytre enn i indre bydeler, men forskjellene er ikke store, størst for Krf. Ellers har Frp størst oppslutning i Bergen, 10 prosent, Ap størst i Trondheim 23 prosent, H størst i Oslo 30 prosent, SV størst i Oslo 14 prosent.

Disse funnene tyder på at det snarere er kulturell kapital enn økonomi som styrer bostedspreferansene (utdanning vs økonomi, arbeiderklasse versus funksjonær-sjiktet). "Urbane" preferanser er vanligere blant de med høy kulturell kapital enn blant dem med lav. Vi ser at økonomi har mindre betydning. Analysen viser også at den tradisjonelle kjernefamilien representerer en større andel i de ytre enn i de indre bydeler. Det betyr at svært mange oppfatter de sentrale byområdene som dårligere egnet for barn enn hva de ytre områdene regnes som. Politisk er det klare forskjeller mellom indre og ytre bydeler, venstrepartiene har større oppslutning i de indre enn i ytre bydelene.

3.3 De viktigste egenskapene ved bolig-/byområder

I den komparative undersøkelsen fra Oslo, Bergen og Trondheim ble respondentene bedt om å ta stilling til hvor viktige de anså en rekke forskjellige egenskaper ved et byområde for å være. I tabell 3.1 har vi gruppert disse i fire kategorier som til en viss grad kan assosieres til de fire planleggingsprinsippene som er omtalt i 3.1. Grupperingen baserer seg på faktoranalyse⁷ Grunnen til å velge faktoranalyse for å gjøre dette, er at denne metoden tar utgangspunkt i at de variablene som knyttes sammen i en faktor er uttrykk for en underliggende eller latent variabel som er et slags samlet uttrykk for dem. Kvaliteter ved de forskjellige byplanleggingsprinsippene kan ses på som en slik latent variabel.

Det er ganske stor oppslutning om de elementene som vi mener kan knyttes til hagebyidealet. Mer enn halvparten mener det er svært viktig at det finnes parker og grøntområder i området, og nesten halvparten vil ha det rolig og fredelig. Kort veg til større, uberørte friluftsområder er også viktig i denne gruppen av egenskaper. I tillegg kommer den estetiske dimensjonen, som dreier seg om omgivelsenes utseende, både bebyggelse og gater skal være tiltalende. I den grad vi kan akseptere at dette er faktorer som kan knyttes til hagebyprinsippet som planleggingsgrunnlag, viser det seg at storbybefolkningen har en oppfatning om at dette er kvaliteter som er svært ønskelig.

De indikatorene vi her har brukt på å si noe om funksjonalistisk planlegging er kanskje ikke helt gode, men de forteller noe om ønsket om privathet og biltilgjengelighet. Rundt en tredel av dette befolkningsutvalget er opptatt av at det skal være enkelt å bruke bilen. Den samme gruppen av mennesker er også opptatt av å bo på en slik måte at man er skjermet fra naboene. Man ønsker seg et uforstyrret privatliv.

Mange av de indikatorene som er uttrykk for naboskapsprinsippet, er knyttet til barn og barns sikkerhet. Dette er forhold som foreldre først og fremst er opptatt av, som vi skal komme tilbake til senere. Men vi ser også at så mange som 60 prosent av utvalget sier det er viktig at barn kan leke trygt ute. Det er flere enn det er personer som tilhører en barnefamilie i utvalget. Halvparten synes gode naboforhold er svært viktig.

⁷ Principal component analysis, varimax rotering, forklart varians 57 %. Mineigen=1. Bortsett fra "Kort veg til arbeid" og "Gode naboforhold", er det bare variabler med komponentverdier høyere enn 0,5 som er tatt med i tabellen.

Tabell 3. 1 Andel som mener at ulike faktorer ved bolig-/ byområde som er svært viktig. Prosent (roterte faktorkomponenter i parentes)

Forhold som anses svært viktige	Hageby	Funksjonalisme	Naboskap	Urbanisme
Parker og grøntområder	53 (,703)			
Kort veg til større, uberørte friluftsområder	42 (,696)			
Vakre omgivelser, gater og bebyggelse	46 (,605)			
Rolig, fredelig	49 (,553)			
Lett å komme fram med bil		32 (,842)		
Gode parkeringsmuligheter		38 (,745)		
Skjermet fra naboer		40 (,519)		
Kort veg til skole, barnehage			37 (,871)	
Lekeplasser i nærheten			31 (,870)	
Idrettsplasser i nærheten			20 (,801)	
Gode naboforhold			50 (,399)	
Trygt for barn å leke ute			60 (697)	
Nær kafeer og restauranter				21 (,805)
Kort veg til kino og teater				22 (,781)
Variert tilbud av butikker				29 (,766)
Kort veg til butikker og service				41 (,741)
Kort veg til arbeidet				37 (,372)

TØI rapport 672/2003

Nærhet til underholdning, som kino og teater, og spisesteder anses ikke som å være blant de viktigste egenskapene ved et område. I overkant av 20 prosent av beboerne legger vekt på dette tilbudet. Det ser med andre ord ikke ut til at ”kafé- og kultur” - aspektet er det mest avgjørende for urbanismedimensjonen. Butikker og annen service regnes som viktigere av nesten dobbelt så mange. Nærhet til arbeidsplassen er også viktigere.

”Tradisjonelle” verdier og egenskaper ved boligområdene, som tilgang på grøntområder, gode naboforhold, trygghet for barn, tilgang på service og butikker samt skjermet for innsyn fra naboer, har større betydning for folks oppfatning av det gode bomiljø enn ”urbane” kvaliteter som nærhet til kultur og underholdning. Dette er i og for seg ikke så merkverdig. Det som spiller en rolle for det daglige livet er vanligvis mer vesentlig enn det som skjer med lengre mellomrom, som det å gå på kino eller ut og spise.

Men er det likevel slik at det skjer en endring når det gjelder hva som vektlegges i befolkningen? Har det sammenheng med alderskohorter, den fase i livet man befinner seg i, eller er det den kulturelle eller økonomiske kapital som er med på å bestemme hvilke urbane kvaliteter som framheves? I de neste avsnittene skal vi se nærmere på hvilke befolkningsgrupper som legger vekt på hvilke faktorer.

3.4 Hagebyidealet - natur og estetikk

De fire kvalitetene hagebyprinsippet består av er eksistensen av parker og grøntområder, kort veg til større uberørte friluftsområder, vakre omgivelser, gater og bebyggelse og rolige og fredelige omgivelser. Dette er, som vi viste, egenskaper ved byområder det er ganske stor enighet om er viktige (jfr tabell 3.1).

Tabell 3.2 Egenskaper ved befolkningen som forteller hvor viktig de synes ulike faktorer ved hagebyidealet er. Logistisk regresjon, forenklet framstilling. Tallgrunnlaget finnes i vedleggstabellene 1 til 4.

Variabler i analysen	Parker og grøntområder	Kort veg til større, uberørte friluftsområder	Vakre omgivelser, gater og bebyggelse	Rolig, fredelig
Kjønn	Kvinne	Kvinne	Kvinne	Kvinne
By	Oslo og Bergen	Oslo og Bergen	Oslo og Bergen	
Alder	60-65 år	60-65 år	60-65 år	60-65 år
Utdanningsnivå	Yrkesfaglig grunnutdanning			Yrkesfaglig grunnutdanning
Familietype	Par med barn	Par med barn	Enslige og enslige med barn	Par med barn oftere enn enslige
Egen inntekt	Lav inntekt	Lav inntekt		Lav inntekt
Bosted i byen	Indre bydeler	Ytre bydeler	Indre bydeler	Ytre bydeler

TØI rapport 672/2003

De multivariate analysene i tabell 3.2 forteller likevel at det er signifikante forskjeller mellom befolkningsgrupper i vurderingen av disse forholdene og at enkelte kjennetegn ved beboerne har større betydning for oppfatningen av hvor viktige enkelte egenskaper er enn andre.

Kvinner synes faktorer knyttet til hagebyidealet har større betydning for et byområdes kvaliteter enn hva menn har. Dette gjelder alle fire komponentene, men i særdeleshet for parker og grøntområder og vakre omgivelser. Disse to forholdene er også knyttet til bosted i indre bydeler.

Alder er også en viktig variabel som skiller mellom grupper når det gjelder oppfatningen av natur- og estetisk relaterte kvaliteter. Den eldste kohorten uttrykker i betydelig større utstrekning enn de to yngre kohortene at dette er viktige egenskaper ved et byområde. Særlig gjelder ønsket om å ha rolige og fredelige omgivelser.

Analysen viser også at par med barn i hovedsak er mer opptatt av disse egenskapene enn personer i andre familiesituasjoner.

Beboere i Oslo og Bergen legger større vekt på disse egenskapene enn beboerne i Trondheim gjør. Dette kan ha sammenheng med byenes størrelse og bebyggelsestyper. Trondheim er mindre og har mer småhusbebyggelse enn hva de to andre har. Innbyggerne i Trondheim har dermed mer private grøntområder enn beboerne i de to større byene, og har dermed kanskje mindre behov for offentlige parker og grøntområder.

Beboere i de indre bydelene legger vekt på parker, grøntarealer og vakre gater og omgivelser, mens de som bor i de ytre bydelene vil ha det rolig og fredelig med kort veg til de store friluftsområdene.

Folk med lav utdanning og inntekt har større sans for kvalitetene ved dette idealet enn høyt utdannede og de med høy inntekt.

Analysen viser at hagebyidealet først og fremst tilhører den eldste kohorten, og særlig kvinnene. Det har også tilslutning i den tradisjonelle kjernefamilien, mens enslige med barn ikke legger spesiell vekt på slike egenskaper ved boligområdet og byen.

3.5 "Funksjonalismen" - privatlivets fred med bil

Indikatoren på funksjonalismen eller privatlivets fred med bil består av egenskapene lett å komme fram med bil, gode parkeringsmuligheter, lite innsyn, skjermet fra naboer og hage/uteplass med direkte adgang fra bolig.

Dette er egenskaper som i første rekke bosatte i de ytre bydelene setter pris på, tabell 3.3.

Det er eldre personer med lav utdanning som legger størst vekt på at det skal være lett å komme fram med bil, men også kvinner mer enn menn og par med barn mer enn enslige, enten med eller uten barn, mener at dette er viktig for et godt boområde. Det er i hovedsak de samme gruppene som er opptatt av at det skal være gode parkeringsmuligheter. Her har kjønn mindre betydning, men inntekt har en viss innvirkning. Oppfatningen øker med stigende inntekt.

Eldre, folk med lav utdanning og kvinner er de som synes det er mest viktig å være skjermet fra naboer. Det gjelder også for ønsket om hage eller uteplass. Dette er en kvalitet som barnefamilier også verdsetter.

Tabell 3.3 Egenskaper ved befolkningen som forteller hvor viktig de synes ulike faktorer ved "funksjonalismen"- privatlivets fred med bil er. Logistisk regresjon, forenklet framstilling. Tallgrunnlaget finnes i vedleggstabellene 5 til 8

Variabler i analysen	Lett å komme fram med bil	Gode parkeringsmuligheter	Skjermet fra naboer	Hage, uteplass
Kjønn	Kvinne		Kvinne	Kvinne
By				Trondheim
Alder	60-65 år	60-65 år	60-65 år	60-65 år
Utdanningsnivå	Lav utdanning	Lav utdanning	Lav utdanning	
Familietype	Par med barn oftere enn enslige og enslige med barn			Par med barn
Egen inntekt		Øker med inntekt		
Bosted i byen	Ytre bydeler	Ytre bydeler	Ytre bydeler	Ytre bydeler

TØI rapport 672/2003

Det er først og fremst eldre, folk med lav utdanning og bosatte i de ytre bydelene som legger vekt på disse faktorene. I all hovedsak er det personer som, i følge Bourdieu, har relativ lav kulturell kapital.

3.6 Naboskapsprinsippet - hensyn til barn

Naboskapsprinsippet eller hensyn til barn består av kort veg til skole, barnehage, lekeplasser i nærheten, idrettsplasser i nærheten og trygt for barn å leke ute.

Tilhørighet til en barnefamilie er mest avgjørende for om man vektlegger disse forholdene, og kvinner gjør det mer enn menn. Det som kanskje er mer overraskende er at den eldste kohorten er mer opptatt av hensynene til barn enn det de yngre er. En forklaring kan være at dette er aktuelle planleggingsprinsipper, som de yngre mer eller mindre tar for gitt. Hensyn til barns aktivitetsmuligheter og oppvekstvilkår inngår som en viktig del i dagens planlegging, men som var mindre oppe til diskusjon tidligere. Lavinntektsgrupper er mer opptatt av disse forholdene enn de med høy inntekt. Dette kan ha sammenheng med at de med høy inntekt bor bedre, de har flere biler og dermed lettere muligheter til å komme seg rundt. Avstander til gjøremål spiller mindre rolle i de tilfellene der man alltid har tilgang til bil.

Tabell 3.4 Egenskaper ved befolkningen som forteller hvor viktig de synes ulike faktorer ved naboskapsprinsippet - hensyn til barn er for ulike befolkningsgrupper. Logistisk regresjon, forenklet framstilling. Tallgrunnlaget finnes i vedleggstabellene 9 til 12

Variabler i analysen	Kort veg til skole, barnehage	Lekeplasser i nærheten	Idrettsplasser i nærheten	Trygt for barn å leke ute
Kjønn	Kvinne	Kvinne	Kvinne	Kvinne
By				Trondheim mer enn Oslo
Alder	60-65 år	60-65 år		60-65 år
Utdanningsnivå	Høyest utdanning mest	Lav utdanning	Lav utdanning	
Familietype	Par med barn	Par med barn	Par med barn	Par med barn
Egen inntekt	Lav inntekt	Lav inntekt		Lav inntekt
Bosted i byen	Ytre bydeler			Ytre bydeler

TØI rapport 672/2003

Bosatte i de ytre bydelene er mer opptatt av disse kvalitetene enn bosatte i indre bydeler.

3.7 Den nye urbanismen

Denne dimensjonen består av kort veg til arbeid, nærhet til kafeer og restauranter, kort veg til kino og teater, variert tilbud av butikker og kort veg til butikker og service. Det dreier seg om å ha god tilgjengelighet til det vi kan kalle urbane kvaliteter i tillegg til arbeidet. Andelene som er helt enige i at disse faktorene er viktige, er 20 prosent for nærhet til kafeer, restauranter, kino og teater, 28 prosent er helt enige i at det er viktig med et variert tilbud av butikker, 40 prosent at det er kort veg til butikker og service og 37 prosent mener at kort veg til arbeidet er viktig.

Vurderingen av de urbane kvalitetene som svært ønskelige varierer mellom befolkningsgruppene.

Tabell 3.5 Egenskaper ved befolkningen som forteller hvor viktig de synes ulike faktorer ved den nye urbanismen er. Logistisk regresjon, forenklet framstilling. Tallgrunnlaget finnes i vedleggstabellene 13 til 17

Variabler i analysen	Kort veg til arbeidet	Nær kafeer og restauranter	Kort veg til kino og teater	Variert tilbud av butikker	Kort veg til butikker og service
Kjønn	Kvinne	Kvinne	Kvinne	Kvinne	Kvinne
By		Trondheim mer enn Oslo	Trondheim mer enn Oslo		Oslo mer enn Trondheim
Alder	60-65 år mer enn de yngste	30-35 og 45-50 år		60-65 år mer enn de yngste	60-65 år
Utdanningsnivå		Lavest utdanning mer enn de med høyest		Lav utdanning	Lav utdanning
Familietype		Enslige og par uten barn	Enslige	Enslige og par uten barn	Enslige og par uten barn
Egen inntekt			Øker med inntekt	Lav inntekt	Lav inntekt
Bosted i byen	Indre bydeler	Indre bydeler	Indre bydeler	Indre bydeler	Indre bydeler

TØI rapport 672/2003

Nærhet til kafeer og restauranter er en kvalitet som først og fremst er knyttet til alder og livsfase. De to yngste kohortene setter større pris på dette enn den eldste, og enslige med og uten barn og par uten barn mer enn hva par med barn gjør. Dette gjenspeiler familiesituasjonen og mulighetene folk har for denne typen aktivitet.

Kort veg til kino og teater er en kvalitet som settes mest pris av enslige og de som har høy inntekt. Alder, derimot, har ingen betydning når det gjelder ønsket om nærhet til teater og kino. Kvinner setter mer pris på nærhet til kino og teater enn menn. Vektleggingen av denne kvaliteten øker med stigende inntekt.

Nærhet til butikker og et variert butikktilbud verdsettes imidlertid i større grad av andre sosiale grupper. Denne typen konsumorientering er mer typisk for eldre personer (60-65 år) enn for yngre og for personer med lav utdanning og lav inntekt. I likhet med det kulturelt orienterte konsumet har familiesituasjon betydning. Par med barn vektlegger ikke disse kvalitetene like mye som personer i andre familiesituasjoner.

Felles for alle faktorene er at de verdsettes mer av de som er bosatte i de indre bydelene enn av de som bor i de ytre områdene. Analysen viser at dette byidealet ikke er entydig knyttet til alder. Når det gjelder kulturelle aktivitet er ikke alder viktig. Nærhet til kafeer og restauranter har større betydning for de to yngste kohortene, mens de eldste setter større pris på kort avstand til butikker og service.

4. Begrunnelser for å velge bosted

4.1 Naboskap og urbanisme

I den utstrekning folk har valgmuligheter på boligmarkedet, er det rimelig å anta at de kvalitetene som de framhevet som viktig for et byområde gjenspeiles i deres motiver for valg av boligområde. I dette kapitlet skal vi se nærmere på hvilke motiver befolkningen oppgir for at de selv har valgt nåværende og tidligere boliger og bosteder i de ulike byene, og hvem som legger vekt på hva.

Årsaker til at befolkningen skifter bosted er varierte. I tidligere flyttemotivstudier som er gjort på nasjonalt nivå, er det ofte arbeid og utdanning som framheves. En sammenfatning av undersøkelser om flytteårsaker og flyttemønstre, viser et mangetydig bilde (Orderud og Onsager 1998). Flyttemotivene varierer både mellom sted og mellom grupper i befolkningen. Gjennomgående flytter gjerne folk til større steder enn der de kom fra. Kvinner ønsker å bo i storby oftere enn menn, og de med høy utdanning ønsker større by enn de kom fra. I de nyere flyttemotiv-undersøkelsene kommer ønsket om å bo mer sentralt tydeligere fram, særlig gjelder dette personer med høy sosioøkonomisk status. De mer detaljerte årsakene til å velge bestemte områder i byene, gir disse undersøkelsene imidlertid relativt få opplysninger om.

I denne undersøkelsen spørres det om grunner til å velge bolig og bosted på tilflyttingsstedet, ikke hvorfor de flyttet *fra* det forrige bostedet. Noen av svarkategoriene inneholder vurderinger av det nåværende bosted i forhold til det forrige, men de fleste gir en karakteristikk først og fremst av det aktuelle bostedet.

Det vi er interessert i å undersøke, er i hvilken grad det har skjedd endringer i bostedspreferanser/flyttemotiver over tid og i hvilken utstrekning det har skjedd en forskyvning mot det man kan kalle mer "urbane" verdier, som både har sammenheng med internasjonale trender i retning av gentrifisering og interesse for de sentrale byområdene, som betraktes som mer varierte enn de mer konforme drabantbyene. Dette innebærer bl a reduserte avstander og større tilgjengelighet til arbeid og fritid.

Som de fleste andre byer i Norge, har også Oslo, Bergen og Trondheim friluftsområder i nær avstand fra de sentrale byområdene. Tradisjonelt har mulighet til friluftsliv og turer i skog og mark vært viktig for den norske befolkningen. Egenskaper som er knyttet til slike muligheter er derfor tatt med som en mulig begrunnelse. Som vi viste i forrige kapittel, uttrykte mellom 40 og 50 prosent av befolkningen at friluftsområder og parker er en viktig kvalitet ved et byområde.

Fravær av støy, forurensning, avskjerming fra trafikk og trygghet for barn er egenskaper som svært mange ønsker seg ved et boligområde. Miljøfaktorer og hensyn til barn kan imidlertid i mange tilfeller komme i konflikt med ønsker om nærhet og god tilgjengelighet til arbeid, kulturtilbud, butikker osv.

Varierte tilbud og tilgjengelighet til arbeid, service, butikker, kultur og underholdning og uavhengighet av motoriserte transportmidler, både bil og kollektivtransport, er egenskaper ved sentrale byområder som er attraktive for enkelte grupper av bybeboere.

Hva er så forskjellene i grunner for å velge bosted for de som er bosatt i henholdsvis de indre og de ytre bydelene i disse tre storbyene, og hvordan varierer motivene mellom grupper i befolkningen?

På samme måte som for byidealene har vi brukt faktoranalyse som sorteringsredskap for å finne de underliggende dimensjonene av flyttemotiver. Tabell 4.1 viser resultatet av denne sorteringen, som resulterte i fem faktorer⁸. I det videre vil vi konsentrere oss om variablene som de to første faktorene består av, *urbanisme* og *naboskap*.

Tabell 4.1 Andel som sier at følgende grunner er svært viktig for at de flyttet sortert etter typologi framkommet i faktoranalyse. Prosent (Roterte faktorkomponenter i parentes).

Svært viktige flyttegrunner	Urbanisme	Naboskap, hensyn til barn	Arv mv	Mindre og billigere	Ingen valgmuligheter
Kan gå eller sykle til de fleste gjøremål	33 (,692)				
Ønsket å bo i akkurat dette området	32 (,452)				
Området ligger nær sentrum	27 (,792)				
Området ligger nær jobben	20 (,562)				
Det har et godt tilbud av butikker	12 (,708)				
Det har et variert tilbud av kultur og underholdning	9 (,792)				
Det har et godt tilbud av kafeer og restauranter	7 (,806)				
Det er trygt for barn		29 (,803)			
Det er skjermet fra trafikken		28 (,738)			
Ønsket en større bolig		26 (,475)			
Det ligger nær friområder		24 (,619)			
Det har et godt kollektivtilbud		23 (,454)			
Ønsket mindre trafikkforurensning og støy		18 (,675)			
Det er kort veg til barnehage		13 (,709)			
Ønsket bedre sosialt miljø i nabolaget		11 (,575)			
Arvet boligen			6 (,578)		
Flyttet for å etablere bofellesskap/kollektiv			5 (,556)		
Ønsket billigere bolig				8 (,620)	
Ønsket mindre bolig				4 (,784)	
Andre alternativer for dyre					11 (,771)
Hadde ikke andre valg					8 (,712)

TØI rapport 672/2003

Variablene som er sortert under Urbanismefaktoren er en blanding av forhold som har med tilgjengelighet og nærhet å gjøre og tilbud av service, kultur og underholdning. Tilgjengelighet og nærhet er de faktorene folk legger mest vekt på, service- og kulturtilbudene kommer i annen rekke. Disse egenskapene er i samsvar med de vi fant under byidealet – Urbanisme. I storbysamfunnet kan avstandene bli lange, og mye tid må brukes til å komme seg fra den ene til den andre aktiviteten. For eksempel finner vi de lengste arbeidsreisene i storbyenes

⁸ Principal component analysis, varimax rotation, forklart varians 55 %. Mineigen=1. Bare variabler med komponentverdier lik eller høyere enn 0,5 er tatt med i tabellen.

omegnskommuner (Vaagane 2000). Lokalisering nær arbeid og mulighet til å sykle eller gå til de forskjellige gjøremålene man har, ”frigjør” en både fra bilen og det ofte util-strekkelige kollektivtilbudet. Det er så mange som en tredel av bybefolkningen som framhever dette som en viktig flyttegrunn. Befolkningen legger vekt på forhold som forenkler den daglige tilværelsen og bidrar til en mindre stresset hverdag. Det betyr også at mulighetene til å bruke det som finnes av tilbud i området bedres, noe vi kommer tilbake til i neste kapittel. Det som ofte er forbundet med urbane kvaliteter, slik som et variert tilbud av kultur og underholdning, et godt tilbud av butikker, kafeer, restauranter mv, nevnes på langt nær så ofte som bostedsmotiv. Det kan med andre ord se ut til at det er de praktiske forholdene som har forrang framfor det man kan kalle de kulturelle og urbane aspektene ved områdene.

Den andre gruppen av flyttegrunner har vi kalt *Naboskap - hensyn til barn*, og er en blanding av naboskaps- og hagebyidealet, slik det er beskrevet i kapittel 3. Hensynet til barns trygghet, fravær av trafikk og nærhet til friområder, er de viktigste av variablene i denne dimensjonen.

Hvilke grupper er det så som legger vekt på de to ulike gruppene av flyttemotiver?

Tabell 4.2 Forhold relatert til Urbanisme som var svært viktige for valg av nåværende bolig etter bosted, kohort, utdanning, familietype og kjønn. Prosent

Flyttemotiver	Kan gå og sykle til de fleste gjøremål	Ønsket dette området	Nær sentrum	Nær jobben	Godt tilbud av butikker	Variert tilbud av kultur og underholdning	Godt tilbud av kafeer og restauranter
<i>Bosted:</i>	***	***	***	***	***	***	***
Oslo indre by	41	31	36	22	17	12	12
Oslo, ytre by	18	31	9	15	7	2	1
Bergen indre by	47	41	49	27	19	23	14
Bergen ytre by	16	28	9	12	8	1	1
Trondheim indre by	52	35	50	29	13	15	12
Trondheim, ytre by	20	27	7	13	6	1	1
<i>Kohort:</i>	**	***	***	***	***	***	***
30-35 år	33	27	27	19	10	9	8
45-50 år	35	35	29	20	12	10	8
60-65 år	30	34	25	20	14	8	4
<i>Utdanning</i>	***		***	*	*	*	*
Grunnskole	30	33	19	19	14	6	5
Videregående, yrk.	28	34	22	17	13	6	5
Videregående, allm	30	33	26	18	13	7	7
Høgskol/univ opp til 3 år	32	31	27	19	10	8	6
Høgskole/univ =+3 år	37	32	32	22	10	12	8
<i>Familietype:</i>	***	*	***	***	***	***	***
Enslig u/barn	41	31	36	23	15	10	10
Enslig m/barn	35	41	24	20	16	13	9
Par u/barn	31	31	28	19	12	10	6
Par m/barn	28	33	20	18	9	7	5
<i>Kjønn:</i>	***	***	*		***	***	
Kvinne	36	37	28	22	14	11	7
Mann	29	28	26	18	10	7	6
<i>Alle</i>	33	32	27	20	12	9	7

TØI rapport 672/2003

* p< 0,05

** p< 0,01

*** p< 0,001

Å være uavhengig av bilen, der kø er et daglig problem, og slippe å vente på en mer eller mindre upålitelig kollektivtransport, oppleves som en svært viktig grunn av omtrent halvparten av befolkningen i de indre bydelene, men vi ser også at opp mot en femtedel i de ytre bydelene har denne oppfatningen. Beboerne i de indre

bydeler i Trondheim legger størst vekt på denne muligheten. Dette motivet forekommer noe oftere blant unge enslige uten barn og mer blant kvinner enn blant menn. Det er også slik at de med høyest utdanning oftest uttrykker dette motivet. Å bo slik til at det er mulig å gå og sykle til forskjellige gjøremål, betyr at man sparer tid ved at avstandene er kortere, og man slipper ventetiden som bruk både av kollektivtransport og bil impliserer. Zukins (1987) sitat i innledningskapitlet underbygger denne tolkningen.

Bortsett fra i Oslo, er det bosatte i de indre bydelene som oftest sier at de ønsket nettopp dette området. Det betyr at områdets spesielle karakter har større betydning i de indre enn i de ytre bydelene. Det hevdes at orientering mot de indre bydelene også har andre grunner enn praktiske forhold knyttet til avstander og tilbud. Estetisering av hverdagslivet gjennom økt interesse for kultur og estetikk (Featherstone og Lash 1999), er en side av denne orienteringen, som gjør tradisjonelle bydeler interessante for et befolkningssjikt som vektlegger det ikke-standardiserte og ikke-konforme. Disse bydelenes identitet gir historisk/kulturelle elementer av betydning for vurderingen av dem. Zukin (1987: 135) sier det slik:

“...it is not so much a literal place as a cultural oscillation between the prosaic reality of the contemporary inner city and an imaginative reconstruction of the area’s past.”

De to eldste kohortene sier oftere enn folk i den yngste kohorten at dette er et viktig flyttemotiv. Dette reflekterer antakelig at de yngste har kommet kortest i sin ”boligkarriere”, mens de som er eldre har hatt mulighet til å ”raffinere” sine valg over tid. Det er også betydelig forskjell mellom kvinner og menn. Kvinner legger mer vekt på dette aspektet enn det menn gjør, kanskje fordi de tilbringer mer tid i det området de bor enn hva menn gjør.

At bosatte i indre bydeler vektlegger nærhet til sentrum som viktig er ikke oppsiktsvekkende, men vi ser at det er mer vanlig å framheve dette i Trondheim og Bergen enn i Oslo. Det er også mer typisk for enslige og folk med høy utdanning å nevne dette som et viktig begrunnelse for bostedsvalg, mens alder har svært liten betydning.

Nærhet til arbeidet er også vanligere å oppgi som flyttemotiv for de som bor i indre bydeler enn bosatte i de ytre bydelene. Dette er også vanligere blant enslige, kvinner og personer med høy utdanning.

Når det gjelder de forskjellige tilbudene, både av butikker, kultur og underholdning, er forskjellene mellom bosatte i indre og ytre bydeler signifikant. Det er særlig bergenserne i de indre bydeler som framhever betydningen av slike forhold. De med høy utdanning legger vekt på kultur og underholdning, mens folk med lav utdanning vektlegger butikktilbudet mer enn de med høy utdanning. Enslige legger mer vekt på slike forhold enn de som bor sammen med andre og kvinner mer enn menn.

Samler vi de forskjellige egenskapene ved beboerne i en multivariat analyse, finner vi hva som har betydning når effekten av de enkelte er kontrollert for. Tabell 4.3 viser hovedresultatene fra disse analysene.

Gjennomgående for alle de ”urbane forholdene”, som er presentert her, er at de, ikke overraskende, uttrykkes oftest av beboere i indre bydeler. Selv når det er

kontrollert for bosted (og de andre variablene i analysene), er det også slik at kvinner mer enn menn gir uttrykk for disse motivene. Folk med høy utdanning legger vekt på å kunne sykle til daglige gjøremål, bo nær sentrum og et variert tilbud av kultur og underholdning. Når det gjelder de andre variablene eller egenskapene, varierer de noe mer.

Tabell 4.3 Multivariat analyse av hvilke beboeregenskaper som har betydning for forhold relatert til Urbanisme som var svært viktige for valg av nåværende bolig eller bosted. Logistisk regresjon, forenklet framstilling. Tallgrunnlag finnes i vedleggstabellene 18-22

Variabler i analysen	Kan gå og sykle til de fleste gjøremål	Ønsket dette området	Nær sentrum	Nær jobben	Variert tilbud av kultur og underholdning
Kjønn	Kvinne	Kvinne	Kvinne	Kvinne	Kvinne
By	Trondheim	Bergen mer enn Trondheim	Trondheim mer enn Oslo		Kvinne Bergen
Alder	45-50 år mer enn de eldste	60-65 år mer enn de yngste	45-50 år mer enn de eldste		
Utdanningsnivå	Høy utdanning		Høy utdanning		Høy utdanning
Familietype	Enslige	Familier m/barn	Enslige og par uten barn		
Egen inntekt		Øker med inntekt		Øker med inntekt	
Bosted i byen	Indre bydeler	Indre bydeler	Indre bydeler	Indre bydeler	Indre bydeler

TØI rapport 672/2003

Vi ser at alder eller kohort ikke har noen klar betydning. Det er ikke blant de yngste at nærhet til sentrum, variert tilbud av kultur og underholdning og mulighet til å kunne gå eller sykle oftest vektlegges. Det å ønske seg en sentralt beliggende bolig er med andre ord ikke noe som spesifikt kan knyttes til de yngre generasjonene, i følge denne analysen. Høyt utdannede kvinner bosatt i indre bydeler, til dels med god inntekt, er den gruppen som vektlegger de karakteristiske sidene ved Urbanisme mest.

Tabell 4.4 viser sammenhenger mellom flyttemotiver som er knyttet til naboskap og hensyn til barn og egenskaper ved beboerne.

Tabell 4.4 Forhold relatert til naboskap og hensyn til barn som var svært viktige for valg av nåværende bolig etter bosted, kohort, utdanning, familietype og kjønn. Prosent

Flyttemotiver	Trygt for barn	Skjernet fra trafikken	Nær friområde	Godt kollektivtilbud	Mindre forurensning og støy	Kort veg til barnehage	Bedre sosialt miljø i nabolaget
Bosted, kohort, utdanning, familietype og kjønn							
<i>Bosted:</i>	***	***	***	***	***	***	
Oslo indre by	12	20	16	32	13	8	10
Oslo, ytre by	37	34	32	31	27	18	12
Bergen indre by	19	28	33	19	15	13	11
Bergen ytre by	41	33	22	20	19	16	14
Trondheim indre by	16	17	14	17	13	9	9
Trondheim, ytre by	47	35	25	20	21	15	11
<i>Kohort:</i>		***	***	***	*	**	
30-35 år	29	23	19	20	16	16	10
45-50 år	30	29	25	23	18	13	13
60-65 år	29	33	27	27	20	11	11
<i>Utdanning</i>	***			***	***	***	***
Grunnskole	35	30	26	30	24	18	17
Videregående, yrk.	36	31	25	27	23	17	13
Videregående, allm	27	27	26	23	20	12	13
Høgskol/univ opp til 3 år	27	26	24	22	15	11	8
Høgskole/univ =+3 år	25	27	22	20	15	11	9
<i>Familietype:</i>	***	***	***	**	***	***	***
Enslig u/barn	9	20	22	26	13	5	8
Enslig m/barn	39	29	26	26	19	23	13
Par u/barn	23	28	23	22	18	9	10
Par m/barn	47	34	26	21	21	22	14
<i>Kjønn:</i>	***	***	***	***	**	**	
Kvinne	33	32	28	28	20	15	12
Mann	25	24	20	17	16	12	11
<i>Alle</i>	29	28	24	23	18	13	11

TØI rapport 672/2003

* p < 0,05

** p < 0,01

*** p < 0,001

Bosatte i de ytre bydelene skiller seg fra de som bor i de indre bydelene ved at de legger større vekt på at det skal være trygt for barn, at det skal være kort veg til barnehage og at området skal være skjernet for trafikk, støy og forurensningsplager. I Trondheim og Oslo er det slik at beboere i indre bydeler er mindre opptatt av nærhet til friområder enn hva beboerne i de ytre områdene er, mens det i Bergen er snarere tvert i mot. Når det gjelder godt kollektivtilbud som flyttemotiv, er det heller forskjellen mellom byene enn mellom bydelene som er iøynefallende. Oslobeboerne skiller seg ut. Omtrent en tredel av dem hevder at et godt kollektivtilbud var svært viktig for valg av bosted, og dette gjelder bosatte både i indre og ytre bydeler. Til sammenlikning er andelen i Bergen og Trondheim ca en femdel uansett hvor folk bor.

Hensynet til kollektivtilbud, trafikkskjerming og miljøplager fra trafikken er faktorer som oftere nevnes av den eldste kohorten enn av de yngre.

Hensynet til barn, avstand til barnehage, godt kollektivtilbud og forbedring av det fysiske og sosiale miljø er det folk med lavest utdanning som oftest uttrykker er viktige flyttegrunner. Hensynet til barn og det fysiske miljøet i området vektlegges naturlig nok oftest av de som har barn, og oftere av kvinner enn av menn.

Tabell 4.5 Multivariat analyse av hvilke beboeregenskaper som har betydning for noen av de forholdene som er relatert til Naboskap og hensyn til barn. Logistisk regresjon, forenklet framstilling. Tallgrunnlag finnes i vedleggstabellene 23-27

Variabler i analysen	Trygt for barn	Skjernet fra trafikken	Nær friområde	Godt kollektivtilbud	Mindre forurensning og støy
Kjønn	Kvinne	Kvinne	Kvinne	Kvinne	Kvinne
By	Trondheim mer enn Oslo	Bergen mer enn Trondheim	Oslo og Bergen mer enn Trondheim	Oslo	Oslo
Alder	60-65 år	60-65 år	60-65 år	60-65 år	60-65 år
Utdanningsnivå	Lav utdanning			Lav utdanning	Lav utdanning
Familietype	Par med barn	Par med barn	Par med barn		Par med barn
Egen inntekt				Lav inntekt	
Bosted i byen	Ytre bydeler	Ytre bydeler	Ytre bydeler		Ytre bydeler

TØI rapport 672/2003

Multivariate analyser av disse flyttemotivene viser at dette er forhold som er viktige for bosatte i ytre bydeler, folk i aldersgruppen 60-65 år, kvinner og par med barn, tabell 4.5. Lav utdanning har også betydning for oppfatningen av hvor viktige de fleste av disse forholdene er.

Flyttemotivene som vi har knyttet til Naboskapsidealet (og hagebytankegangen) kan betegnes som tradisjonelle byplanidealer, og som var (og er) viktige for utbygging av drabantbyområder i de større byene. Det er derfor betegnende at det er den eldre generasjonen som vektlegger disse egenskapene. Men vi ser også at kvinner vektlegger disse forholdene mer enn menn.

Når kvinner legger større vekt enn menn både på motiver knyttet til Urbanisme og Naboskap, kan dette knyttes til to forhold. For det første kan det være slik at kvinner har en større tilbøyelighet til å svare "positivt" enn menn generelt. Da vil det være et rent metodisk spørsmål. Vi kjenner ikke til undersøkelser som viser slike tilbøyeligheter. Det kan også være at temaet eller fenomenet er viktigere for kvinner, at kvinner har en sterkere bevissthet om sine flyttegrunner eller flyttemotiver enn det menn har, og at de dermed sterkere uttrykker sine holdninger. Det kan være en forklaring. Uansett er det interessant at kvinner, eller mer korrekt, grupper av kvinner har åpenbart sterkt ulike oppfatninger av hva som er viktige grunner til å bosette seg på bestemte steder i byen. Analysene i dette kapitlet viser at det grovt sett er to ulike grupper av kvinner det er snakk om nå vi diskuterer de to dimensjonene av flyttegrunner eller bostedspreferanser. I de ytre bydelene hvor de naboskapsrelaterte motivene dominerer, er det i hovedsak den eldste kohorten kvinner, og ofte med lav utdanning som målbærer disse idealene. I de indre bydelene, der de urbane kjennetegnene vektlegges, er det også kvinnene som oftest trekker fram disse. Men her er det kvinner med høy utdanning og delvis med høy inntekt som sterkest markerer slike standpunkt. Det er i mye mindre grad enn i de ytre områdene knyttet til aldersgruppe eller kohort.

Variasjonene mellom kvinner ser ut til å være mer interessante enn forskjellen mellom kvinner og menn.

4.2 Urbanisme som et alders-, kohort- eller periodefenomen

Analysene foran viser at den eldste kohorten ser ut til å legge mer vekt på de ”tradisjonelle” kvalitetene ved et boligområde i byen. For å undersøke om dette har sammenheng med beboernes alder eller om dette mer har med kohorten eller generasjonen å gjøre, skal vi se nærmere på hvilke begrunnelser og motiver de forskjellige kohortene har gitt for tidligere bolig- og bostedsskifter. Tabell 4.6 viser hvilken betydning de forskjellige kohortene har tillagt urbane kvaliteter ved tidligere bolig- og bostedsskifter.

Tabell 4.6 Gjennomsnittlige verdier på indeksene for Urban kvalitet⁹ ved tidligere flyttinger etter kohort

Kohort	Urbane kvaliteter forrige flytting ***	Urbane kvaliteter ved nest siste flytting ***	Urbane kvaliteter ved tredje siste flytting ***
30-35 år	0,15	0,12	0,12
45-50 år	0,13	0,08	0,06
60-65 år	0,11	0,06	0,04

TØI rapport 672/2003

*** p < 0,001

Tabell 4.6 viser at urbane kvaliteter eller verdier har hatt mindre betydning for den eldste kohorten enn for de yngre ved hver tidligere flytting som er registrert. Men vi ser også at interessen for disse kvalitetene har økt for alle kohorter opp gjennom tiden, noe som tyder på en periodeeffekt som har virkning på alle kohortene. Det ”ligger i tiden”.

Ser vi på hvilken betydning innflyttingsår i nåværende bolig har for vektlegging av det å bo sentralt, viser det seg at andelen som vektlegger dette øker jo senere innflyttingsåret er opp mot 90-tallet, tabell 4.7.

Tabell 4.7 Andel som mener at sentral beliggenhet er en svært viktig grunn til valg av nåværende bolig etter innflyttingsår. Prosent

Innflyttingsår	Viktig med sentral beliggenhet – nåværende bolig
-1969	19
1970-1979	20
1980-1989	23
1990-1994	32
1995-2001	30

TØI rapport 672/2003

For å få en ytterligere kontroll på periodeeffekten, viser vi hva alle kohortene mente om viktigheten av sentralitet da de var i alderen 20-29 år, tabell 4.8. Den eldste kohorten la minst vekt på sentralitet, mens det er liten forskjell på de to yngste. Ser vi på de tre kohortene i samme innflyttingsperiode, 1995-2001, er det ingen forskjell mellom den eldste og den yngste kohorten, den midterste ligger imidlertid noe høyere. Disse resultatene tyder på at det er snakk om en klar

⁹ Urban tilgjengeligheter en additiv indeks som består av utsagnene: ønsket å bo i akkurat dette området, det ligger nær jobben, det ligger nær sentrum, det har et godt tilbud av butikker, det har et godt tilbud av kafeer/restauranter, det har et variert tilbud av kultur og underholdning, man kan gå eller sykle til de fleste gjøremål.

periodeeffekt på 90-tallet når det gjelder ønsket om å bo sentralt. Dette gjelder ikke bare de yngre generasjonene, også de eldre generasjonene vektlegger dette.

Tabell 4.8 Andel som mener at sentral beliggenhet er en viktig grunn til valg av nåværende bolig etter felles alder for kohortene og innflyttingsår i perioden 1995-2001. Prosent

Kohort	Viktig med sentral beliggenhet i nåværende bolig da alle var 20-29 år	Viktig med sentral beliggenhet i nåværende bolig, innflyttingsår 1995-2001
30-35 år	27	28
45-50 år	26	36
60-65 år	18	29

TØI rapport 672/2003

Analysene i de foregående avsnittene viser også at utdanning har en stor betydning for vektlegging av urbane kvaliteter ved valg av bosted. Den kulturelle kapital, uttrykt gjennom utdanning, har større betydning for at en ønsker å bo sentralt enn den økonomiske kapital. Den periodeeffekten som slår ut i alle aldersgrupper har større betydning for den delen av befolkningen som har høy utdanning. Høy utdanning har ofte sammenheng med større krav til innhold både i arbeid og fritid. De sentrale områdene i byene gir mulighet til rikere variasjon i aktivitetsmuligheter og en reduksjon i tid brukt på reiser ved at tilgjengeligheten øker. Med et stigende utdanningsnivå i befolkningen vil de urbane kvalitetene antakelig få større betydning i tiden framover.

4.3 Sammenheng mellom byidealer og flyttemotiver

I hvor stor utstrekning er det samsvar mellom det folk oppfatter som gode egenskaper ved en by og de motivene de selv oppgir som flyttegrunner?

Går vi tilbake til byidealene i kapittel tre og undersøker i hvilken utstrekning det er sammenheng med flyttemotivene, viser det seg at det ikke alltid er slik at det man har av idealer stemmer med realitetenes verden. Man har ikke alltid klart å realisere de idealene man har om hva slags omgivelser man helst vil bo i. Eller kanskje det også er slik at andre forhold teller mer når det kommer til stykket.

Tabell 4.9 Sammenheng mellom byidealer og flyttemotiver. Korrelasjonsanalyse¹⁰

Byideal	Flyttemotiver - bostedspreferanser
Hageby	Ligger nær friarealer. Det er trygt for barn Det er skjermet fra trafikk
Funksjonalisme	Ingen signifikante koeffisienter lik eller over 0,2
Naboskap	Det er trygt for barn Det er kort veg til barnehage Det er skjermet fra trafikk
Urbanisme	Det ligger nær jobben Det ligger nær sentrum Man kan gå eller sykle til de fleste gjøremål Det har et godt tilbud av butikker Det har et godt tilbud av kafeer og restauranter Det har et variert tilbud av kultur og underholdning

TØI rapport 672/2003

En korrelasjonsanalyse mellom variablene som byidealene i kapittel tre består av og folks viktigste flyttegrunner viser at det ikke alltid er en klar og sterk overensstemmelse mellom hva man mener bør kjennetegne et godt byområde og hva som er de endelig motivene for å skifte bolig, tabell 4.9.

Sammenhengene er mest tydelig for flyttemotivene knyttet til urbanismeidealet, men heller ikke her er koeffisientene svært høye. Hageby og Naboskap går over i hverandre i forhold til flyttemotivene, mens Funksjonalisme ikke har noen sterk signifikant korrelasjon med noen av flyttemotivene. Det kan være at det målet vi har brukt er for dårlig, at det ikke fanger opp de viktige sidene. Det kan også være at kjennetegn som kan assosieres til dette idealet ikke har noen dyp forankring i befolkningen.

¹⁰ Bare koeffisienter lik eller større enn 0,2 er tatt med. $p < 0,01$

5. Aktivitets- og reisemønstre

5.1 Livsstil og hverdagsliv

Svært mange av våre daglige aktiviteter er rutinemessige gjøremål som gjentas med jevne mellomrom. Giddens (1981) mener at hverdagslivet kan oppfattes som varigheten og bestandigheten av vår eksistens fra dag til dag. Kontinuiteten i det daglige livet skapes gjennom rutinisering av praksis.

Samtidig er individualitet typisk for det senmoderne samfunn, eller ”*high modernity*”, som Giddens (1991) betegner det. Individualitet er relatert både til arbeidslivet og hverdagslivet og er karakterisert ved færre kollektive ordninger (f eks faste arbeidstider) og tradisjoner, som er med på å bestemme hva vi gjør og på hvilken måte det gjøres.

Spesialisering av aktiviteter både for barn og voksne er gode eksempler på den individualiserte rutiniseringen. Moderne mennesker er aktive på flere forskjellige sosiale arenaer og (fysisk) mobilitet er et tegn på suksess. Tidsbruksundersøkelser viser at tid brukt hjemme avtar (Vaage 2002). Folk bruker mer tid utenfor hjemmet enn tidligere, noe som kan innebære mer reiseaktivitet (f eks flere eller lengre reiser). Folk deltar i sosiale sammenhenger som ikke er basert på romlig nærhet eller slektskap, men på felles interesser. Venner og kjente bor andre steder, og det trengs ofte motorisert transport for å besøke dem.

Livsstil er et begrep som brukes til beskrive variasjoner i måter å leve på som er mer individualistisk enn tradisjonelt basert. Begrepet er imidlertid ikke entydig. Innenfor sosiologien går arven tilbake til teoretikere som Veblen (1976), Weber (1971) og Simmel (1981).

Den amerikanske sosiolog og samfunnskritiker Thorstein Veblen analyserte betydningen av ”iøynefallende forbruk” i sin bok *The theory of the leisure class* (1976 (1899)). Veblen var en av de første som hevdet at bestemte typer av konsum var en måte å demonstrere sin makt på. Livsstil gjennom forbruk har en distanse-skapende effekt mellom samfunnsgrupper og en integrerende effekt innenfor grupper, var et av Veblens poeng.

Utgangspunkt for Max Webers (1971) refleksjoner om livsstil var skillet mellom klasser og statusgrupper, hvor klasse bestemmes av forholdet til produksjon, mens statusgruppe kan knyttes til det som i vid forstand kan forstås som forbruk.

Georg Simmel analyserer utviklingen av det moderne bysamfunn ved å identifisere bymenneskenes samhandlingsmønstre og væremåter i sitt essay om storbyenes åndsliv (1981 (1902)). Siden byen utsetter det enkelte menneske for utallige impulser, må det urbane mennesket beskytte seg selv. Dette skjer gjennom en form for blaserthet og distanse. På den andre siden må den enkelte anstrenge seg for å bli lagt merke til i denne upersonlige konteksten, hun eller han må overdrive sine uttrykksformer, f eks gjennom iøynefallende forbruk.

Felles for de tre klassikerne er at de analyserer utviklingen av det moderne samfunn der bl a sosiale variasjoner i forbruk og levevis knyttet til forbruk fokuseres ved siden av forholdet til produksjon og dermed klassetilhørighet.

Giddens (1991:81) definerer livsstil ” *as a more or less integrated set of practices which an individual embraces, not only because such practices fulfil utilitarian needs, but because they give material form to a particular narrative of selfidentity.* ”

Han mener at begrepet livsstil er lite anvendelig i tradisjonelle kulturer, fordi det innebærer valg mellom mange muligheter. Livsstilen er snarere ”adopted” enn ”handed down”. Livsstil er rutiniserte praksiser, og rutinene er innarbeidet i vaner når det gjelder mat, klær og måter man er sammen med andre på. Mobilitet og reiseaktivitet er del av slike rutiner som utgjør folks livsstil.

I dette kapitlet skal vi se nærmere på aktiviteter og reiser bybefolkningen har i disse tre byene. Vi er særlig opptatt av hvilke livsstilsuttrykk vi kan se blant folk som bor henholdsvis i de indre og de ytre bydeler, og i hvilken utstrekning utdanning, fase i livet og sosial tilhørighet er bestemmende for dette uttrykket. Arbeid og arbeidsreiser ser vi bort fra i denne sammenhengen. Arbeidsreiser i denne undersøkelsen er behandlet i en tidligere rapport (Hjorthol og Bjørnskau 2003). Lønnsarbeid tilhører også de ”obligatoriske” aktivitetene, som kanskje er av mindre interesse sett i forhold til transport i en livsstilssammenheng.

5.2 Variasjoner i aktiviteter

De daglige aktivitetene og gjøremålene er knyttet til flere ulike sider ved livssituasjonen, preferanser og tilgjengelige ressurser. En del av de daglige gjøremålene er ting som må gjøres, obligatoriske aktiviteter. Yrkesaktive må reise til arbeid, foreldre må sørge for sine barn på ulike måter, følge til barnehage eller skole, og innkjøp må gjøres av og til. Enkelte gjøremål skjer fordi det er tradisjon, vane eller rutine, andre fordi de kreves eller fordi aktiviteten er lett tilgjengelig. Men det finnes en rekke frivillige aktiviteter, noe som gjøres fordi man selv velger det og fordi dette er valgt og ønsket. Lokalisering av aktiviteter og reisemåte til stedet aktiviteten skal gjøres, kan man til en viss grad velge, særlig når det gjelder disse frivillige aktivitetene. Yrkesaktivitet, livsfase, preferanser, tilgjengelighet og ressurstilgang er faktorer som er med på å bestemme de daglige aktivitetene. Kjønn og alder vil ofte også være medbestemmende for hva man gjør, dels som en del av tradisjonelle mønstre, ved at man trer ut av yrkesrollen og av helsemessige grunner.

Hva er de typiske urbane aktivitetene, hva er det som skiller aktivitetsmønsteret til de som bor i de indre og de ytre bydelene?

Tabell 5. 1 Ulike aktiviteter gjennomført i løpet av siste måned for bosatte i indre og ytre bydeler. Antall per måned

Aktiviteter	Indre bydeler	Ytre bydeler	Alle
Kino, teater, konsert, opera ***	1,6	0,9	1,2
Kafe, restaurant ***	3,9	1,8	2,8
Besøke slekt, venner	4,3	4,2	4,3
Innkjøp av dagligvarer***	11,1	9,5	10,3
Innkjøp av andre varer**	3,6	3,1	3,3
Følge barn til barnehage, skole ***	1,7	2,9	2,3
Følge barn til ulike fritidsaktiviteter ***	0,7	1,3	1,0
Friluftsliv, tur i marka osv****	3,8	4,6	4,2
Tur i parken, nærområdet***	6,2	4,6	5,4
Innendørs trening, helsestudio	2,0	1,8	1,9
Tilskuer på sportsstevner ol	0,4	0,4	0,4
Kurs, kor, korps	0,8	0,9	0,9
Møter i organisasjoner, lag, foreninger *	1,0	1,2	1,1

TØI rapport 672/2003

* p< 0.05, ** p< 0,01, *** p< 0,001

Tabell 5.1 viser at det er helt klare forskjeller på hvilket omfang forskjellige aktiviteter har for bosatte i indre og ytre bydeler. De som bor i de indre bydeler går mer på kino, teater, konserter og opera enn de som bor i de ytre bydelene. De går også mer på kafé og restaurant, og bruker nærområdet til å gå tur i. De handler også oftere enn bosatte i ytre bydeler. Beboerne i de ytre bydelene har oftere aktiviteter knyttet til barneomsorg og friluftsliv. Disse resultatene forteller både om hva som er tilgjengelig for de forskjellige beboergruppene og hvilke aktiviteter det dreier seg om. Underholdnings- og kulturtilbudet, forretninger av forskjellige slag og spisesteder finnes i større mengder i de indre bydelene enn i de ytre. Nærhet øker muligheten for bruk. Nærheten er også bevisst valgt av mange av de som bor i de indre bydeler. Når beboerne bruker mer av sin tid på å følge barn til skole, barnehage eller fritidsaktiviteter forteller det at det finnes flere barne-familier i de ytre enn i de indre delene, som vi viste i avsnitt 3.2.

Det som er interessant å undersøke er hvor stor betydning nærhet og tilgjengelighet har for ulike grupper, og hvor stor betydning forskjeller i befolkningssammensetningen faktisk har. I det følgende skal vi se nærmere på egenskaper ved beboerne som kan ha betydning for om bestemte aktiviteter gjøres. For å kontrollere for effekter av ulikheter i befolkningssammensetning i de indre og ytre bydelene, gjør vi multivariate analyser.

I forhold til bosted i byen kan vi snakke om tre forskjellige typer av aktiviteter; de som er felles for byen som helhet, de som er typiske for de ytre bydelene og de som forekommer oftest i de indre bydelene.

Tabell 5.2 Multivariat analyse av aktiviteter som er felles for hele byen. Logistisk regresjon, forenklet framstilling. Tallgrunnlag finnes i vedleggstabellene 28 til 31

Variabler i analysen	Kurs, kor, korps, hobby	Innendørs trening, helsestudio o.l.	Besøk slekt/venner	Tilskuer på sportsstevner o.l.
Kjønn		Kvinne	Kvinne	Mann
By		Oslo mer enn Trondheim		Trondheim mer enn Oslo
Alder		To yngste kohorter	To yngste kohorter	To yngste kohorter
Utdanningsnivå	Høy utdanning	Høy/middels utdanning	Middels utdanning	Middels utdanning
Familietype		Enslig og par uten barn		Barnfamilier
Egen inntekt	Avtar med inntekt	Øker med inntekt	Øker med inntekt	Øker med inntekt
Bosted i byen				

TØI rapport 672/2003

Den gruppen aktiviteter som foregår uavhengig av bosted i byen er kurs, musikk- og hobbyvirksomhet, innendørs trening, besøk av slekt og venner og deltakelse som tilskuer på sportsstevner og liknende, tabell 5.2.

Hvem som har slike gjøremål og som deltar i slike aktiviteter, varierer. Kurs, musikk og hobbyvirksomhet er mest vanlig blant folk med høy utdanning, men som vi ser, er ikke dette aktiviteter som er typisk for folk med høy inntekt. Det er snarere slik at det avtar med stigende inntekt.

Innendørs trening, bruk av helsestudio og likende er en aktivitet som er mer typisk for kvinner enn for menn, mest vanlig i Oslo, blant de to yngste kohortene, i grupper med middels eller høy utdanning og blant enslige eller par uten barn, og denne aktiviteten øker med inntekt.

Også besøk hos slekt og venner er mer vanlig blant kvinner og blant de yngre kohortene, og økende inntekt har også en viss betydning her.

Å se på fotballkamp og andre sportsbegivenheter er en aktivitet som er mer typisk for menn enn for kvinner. Det er yngre folk, personer med middels utdanning som tilhører barnefamilier. Vi ser også at det er mer vanlig i Trondheim enn det er i Oslo (som kanskje er en gjenspeiling av forskjellen i kvalitet på fotballagene i de to byene).

Bortsett fra trening i helsestudio, som har en individuell orientering, er dette aktiviteter som enten har lange tradisjoner, som kor- og korpsdeltakelse, eller de er knyttet til kollektive opplevelser, som det å gå på fotballkamp eller på besøk til slekt og venner.

Tabell 5.3 Multivariat analyse av aktiviteter som er typisk for ytre bydeler. Logistisk regresjon, forenklet framstilling. Tallgrunnlag finnes i vedleggstabellene 32 og 33

Variabler i analysen	Møter i organisasjoner, lag, foreninger o.l.	Friluftsliv, tur i marka, utendørstrening
Kjønn		
By		Bergen og Trondheim
Alder	Eldste kohort	To yngste kohorter
Utdanningsnivå	Høy utdanning	Høy utdanning
Familietype	Familier med barn	
Egen inntekt		Øker med inntekt
Bosted i byen	Ytre bydeler	Ytre bydeler

TØI rapport 672/2003

Det samme kan man si om de to aktivitetene som er typiske for bosatte i de ytre bydelene, tabell 5.3. Møtevirksomhet i organisasjoner og lag har en klar kollektiv orientering i motsetning til mer individuelle aktiviteter, som vi kommer tilbake til i tabell 5.4. Det er den eldste kohorten, 60 – 65 år, som er mest aktive i organisasjoner, foreninger og lag. Folk med høy utdanning og de som tilhører barnefamilier deltar mer i slik virksomhet enn de med lavere utdanning og enslige eller par uten barn. Friluftsliv og markaturer har lange tradisjoner i Norge. I dette utvalget er slik turaktivitet mer vanlig i Bergen og Trondheim enn i Oslo, og både utdanning og inntekt øker sannsynligheten for friluftsliv. Denne typen sportslig aktivitet er vanligere blant de to yngste kohortene enn blant de eldste.

Tabell 5.4 Multivariat analyse av aktiviteter som er typisk for indre bydeler. Logistisk regresjon, forenklet framstilling. Tallgrunnlag finnes i vedleggstabellene 34 til 36

Variabler i analysen	Kafé, restaurant, dans mv	Kino, teater, konsert, opera	Tur i parken, nærområdet
Kjønn	Kvinner	Kvinner	Kvinner
By	Trondheim mer enn Bergen	Trondheim	Oslo
Alder	To yngste kohorter	To yngste kohorter	Den yngste kohorten
Utdanningsnivå	Høy utdanning	Høy utdanning	Høy utdanning
Familietype	Enslige	Enslige, par uten barn	Par med barn
Egen inntekt	Øker med inntekt	Øker med inntekt	
Bosted i byen	Indre bydeler	Indre bydeler	Indre bydeler

TØI rapport 672/2003

Den gruppen av aktiviteter som er knyttet til indre bydeler er besøk på kultur-institusjoner som kino, teater, konsert eller opera, det er kafé- og restaurantbesøk samt turer i parker og nærområder. "Aktivitetsprofilen" til bosatte i de indre bydelene er mer preget av individuelt orienterte aktiviteter enn hva den er for bosatte i de ytre bydelene. Når det gjelder kultur og underholdning er bosatte i Trondheim mer aktive enn i de to andre byene.

For alle disse aktivitetene er det kvinner som har det høyeste aktivitetsnivået. Det er de som besøker både kultur- og underholdningsinstitusjonene mest. De går også oftere tur i parkene og nærområdene enn hva menn gjør. Folk med høy utdanning er mer aktive på alle tre områdene enn de med lav utdanning. Det samme gjelder for de yngste kohortene i forhold til de eldste.

Bruker vi aktivitetene som er analysert i dette avsnittet som indikatorer på livsstil, ser vi at det er kombinasjoner av sosiale kjennetegn som kan knyttes til det urbane "sentrumsliv". Karakteristisk for dem som lever bylivet er at de er kvinner, de befinner seg i de to yngste kohortene, 30-35 år og 45-50 år, de har høy utdanning og er oftest enslige eller lever i parforhold uten barn.

5.3 Lokalisering av aktivitetene

Som vi viste i 4.1, er et av de viktigste motivene for å bosette seg i de indre bydelene at man kan gå eller sykle til de fleste av de daglige aktivitetene. I dette avsnittet skal vi se nærmere på hvor befolkningen gjennomfører sine gjøremål. Foregår de i de områdene de bor, eller er det slik at hele byen er arena for befolkningens virksomheter og gjøremål?

De sentrale bydelene har de fleste tilbudene når det gjelder kultur- og underholdning, og det samme gjelder til dels også varehandelen. De store kjøpesentrene i de ytre bydelene og dels utenfor bygrensene trekker også mange kunder. Friluftsliv og turgåing har bedre betingelser i de ytre områdene.

De sosiale aktivitetene som er presentert i tabell 5.5 er dels sentrumsnært lokalisert, slike som kino, teater, konsert og opera, likeledes for en stor del kafeer og restauranter, mens ens sosiale nettverk i form av slekt og venner vil kunne være spredt over større geografiske områder. Nabolaget som basis for vennskapsnettverk er antakelig ikke lenger vanlig for den norske befolkningen.

Det aller meste av underholdning og kulturelle aktiviteter foregår i de indre bydelene. Dette gjelder uansett hvor man bor. Når det gjelder besøk hos slekt og venner, viser det seg at bosatte i de indre bydelene oftere reiser ut av bydelen for å treffe sitt sosiale nettverk enn hva bosatte i de ytre bydelene gjør. Begge grupper drar like ofte ut av byen.

Tabell 5.5 Lokalisering av sosiale aktiviteter etter bosted i byen. Prosent

Aktivitet	Bosted i byen	Lokalisering av siste aktivitet		
		Indre bydeler	Ytre bydeler	Utenfor byen
Besøke slekt og venner	Indre	35	43	22
	Ytre	14	63	24
	Alle	24	53	23
Kino, teater, konsert, opera	Indre	98	1	1
	Ytre	96	2	2
	Alle	97	2	1
Kafé, restaurant	Indre	96	2	2
	Ytre	85	11	4
	Alle	91	6	3

TØI rapport 672/2003

Innkjøp av dagligvarer er en typisk lokal aktivitet, tabell 5.5. De som bor i de ytre bydelene reiser oftere utenfor byen for å handle dagligvarer enn bosatte i de indre.

Når det gjelder innkjøp av andre varer, foregår dette oftere i sentrale deler enn i de ytre områdene, men også hoveddelen av de bosatte i ytre bydeler handler andre varer i de ytre områdene. Få reiser utenfor bygrensene for å handle.

Tabell 5.6 Lokalisering av innkjøp etter bosted i byen. Prosent

Aktivitet	Bosted i byen	Lokalisering av siste aktivitet		
		Indre bydeler	Ytre bydeler	Utenfor byen
Innkjøp av dagligvarer	Indre	80	19	1
	Ytre	12	82	6
	Alle	46	51	4
Innkjøp av andre varer	Indre	74	22	4
	Ytre	38	55	7
	Alle	56	39	6

TØI rapport 672/2003

Barns aktiviteter er i første rekke knyttet til eget bostedsområde. Dette gjelder særlig skole og barnehage, tabell 5.7. Vi ser imidlertid at 30 prosent av barna i indre sone har barnehage i de ytre bydeler, og 40 prosent av deres fritidsaktiviteter er lokalisert utenfor indre sone.

Tabell 5.7 Lokalisering av aktiviteter knyttet til barn etter bosted i byen. Prosent

Aktivitet	Bosted i byen	Lokalisering av siste aktivitet		
		Indre bydeler	Ytre bydeler	Utenfor byen
Følge barn til barnehage, skole	Indre	70	27	3
	Ytre	12	80	7
	Alle	34	60	6
Følge barn til ulike fritidsaktiviteter	Indre	61	33	6
	Ytre	15	75	10
	Alle	31	60	9

TØI rapport 672/2003

Friluftsliv mv er naturlig nok oftere lokalisert til de ytre bydelene og utenfor byen enn til de indre bydelene. Godt og vel en fjerdedel av den typen aktiviteter foregår utenfor byenes grenser. En del av dette er knyttet til hytteliv, som vi kommer tilbake til. Turer i nærmiljøet, innendørs trening og deltakelse i kor, korps e.l har

sin basis i lokalområdet. Dette gjelder for bosatte både i indre og ytre bydeler. Aktiviteter som er knyttet til organisasjoner, lag og foreninger er oftere lokalisert til de indre bydelene. Sportsstevner og andre idrettsbegivenheter foregår oftest i de ytre bydelene.

Tabell 5.8 Lokalisering av fritidsaktiviteter etter bosted i byen. Prosent

Aktivitet	Bosted i byen	Lokalisering av siste aktivitet		
		Indre bydeler	Ytre bydeler	Utenfor byen
Friluftsliv, tur i marka, utendørs trening	Indre	29	45	25
	Ytre	4	70	26
	Alle	16	58	26
Tur i parken, nærområdet	Indre	83	17	1
	Ytre	10	81	9
	Alle	50	46	4
Kurs, kor, korps mv	Indre	73	25	3
	Ytre	25	71	5
	Alle	49	47	4
Innendørs trening, helsestudio	Indre	73	25	3
	Ytre	25	71	5
	Alle	49	47	4
Tilskuer på sportsstevner o.l	Indre	45	50	5
	Ytre	27	63	9
	Alle	35	57	7
Møter i organisasjoner, lag foreninger	Indre	77	18	5
	Ytre	35	56	9
	Alle	55	38	7

TØI rapport 672/2003

Tabell 5.9 gir en oppsummering av hvor aktivitetene foregår for de som bor henholdsvis i de indre og de ytre bydelene. Beboerne i de indre bydelene foretar i overkant av 70 prosent av sine aktiviteter i de indre bydelene. De er mer "selvforsynte" med "tilbud" enn det bosatte i de ytre bydelene er. Der foregår nærmere halvparten av aktivitetene i andre områder enn i de ytre delene, selv om disse er betraktelig større i utstrekning enn de indre bydelene.

Tabell 5.9 Andel av aktiviteter som foregår på forskjellige lokaliteter etter bosted

Bosted	Andel av aktiviteter lokalisert		
	Indre by	Ytre by	Utenfor byen
Indre by	0,72	0,21	0,07
Ytre by	0,33	0,56	0,10
Alle	0,52	0,39	0,09

TØI rapport 672/2003

En slik forskjell i lokalisering av aktiviteter vil også føre til ulikheter i reisemåter knyttet til de forskjellige gjøremålene. Dette vil igjen ha transportmessige konsekvenser for storbyområdet.

5.4 Bruk av transportmiddel knyttet til aktivitetene

I følge beboerne i de indre bydelene er det viktigste motivet for å bosette seg i de indre bydelene å kunne gå og sykle til de daglige gjøremålene, tabell 4.1. Tabell 5.10 viser at de handler i overensstemmelse med dette utsagnet. Bosatte i indre by går til mer enn halvparten av sine aktiviteter. Tilsvarende er det ikke mer enn ca en fjerdedel av de som bor i ytre bydeler som gjør det samme. Denne delen av befolkningen bruker bilen i mye større utstrekning, til ca halvparten av sine

aktiviteter. Dette er de viktigste forskjellene på de to beboergruppene. Forskjellene på sykkel- og kollektivbruk er små, det sykles mer i de indre bydeler mens bosatte i de ytre deler bruker kollektivtilbudet i noe større utstrekning.

Tabell 5.10 Transportmiddelbruk på reiser i tilknytning alle aktiviteter. Prosent

Bosted i byen	Andel som brukte ulike transportmidler på siste aktivitet etter bosted i byen				
	Gikk	Syklet	Reiste kollektivt	Bil som passasjer	Bil som fører
Indre	0,54	0,07	0,10	0,06	0,22
Ytre	0,23	0,04	0,13	0,11	0,49
Alle	0,38	0,06	0,12	0,09	0,36

TØI rapport 672/2003

Går vi inn på de forskjellige aktivitetene, viser det seg å være store variasjoner etter hva slags type aktivitet det dreier seg om. Tabell 5.11 illustrerer dette godt. Besøk hos slekt og venner gjøres i stor utstrekning med bil uansett hvor man bor, selv om det er mer vanlig i de ytre enn de indre byområdene. Kultur og underholdning og kafébesøk gjøres i hovedsak til fots blant de som bor i de indre bydelene. Bosatte i de ytre bydelene reiser kollektivt eller bruker bil til disse aktivitetene.

Tabell 5.11 Transportmiddelbruk på reiser i tilknytning til sosiale aktiviteter. Prosent

Aktivitet	Bosted i byen	Transportmiddelbruk på siste aktivitet				
		Gikk	Syklet	Reiste kollektivt	Bil som passasjer	Bil som fører
Besøke slekt/venner	Indre	22	6	15	15	42
	Ytre	10	2	8	18	62
	Alle	16	4	12	16	52
Kino, teater, konsert, opera	Indre	61	6	16	6	10
	Ytre	3	2	33	22	41
	Alle	35	4	24	13	24
Kafé, restaurant	Indre	67	8	15	5	6
	Ytre	7	2	45	21	26
	Alle	40	5	29	12	15

TØI rapport 672/2003

Mens 60 prosent av reisene knyttet til dagligvareinnkjøp skjer til fots i de indre bydelene, er det så mange som 73 prosent av slike handlereiser som foregår med bil i ytre bydeler, enten som sjåfør eller passasjer, tabell 5.12. Når det gjelder innkjøp av andre varer er bilandelen enda høyere for de bosatte i de ytre områdene.

Tabell 5.12 Transportmiddelbruk på reiser i tilknytning til innkjøp. Prosent

Aktivitet	Bosted i byen	Transportmiddelbruk på siste aktivitet				
		Gikk	Syklet	Reiste kollektivt	Bil som passasjer	Bil som fører
Innkjøp av dagligvarer	Indre	60	7	3	5	26
	Ytre	22	4	3	9	64
	Alle	41	5	3	7	45
Innkjøp av andre varer	Indre	45	8	9	7	32
	Ytre	6	3	14	11	66
	Alle	26	5	12	9	49

TØI rapport 672/2003

Vi kan også legge merke til at bruk av bil er det vanligste når man skal følge barn til barnehage, skole eller ulike fritidsaktiviteter, tabell 5.13. I ytre bydeler er det

over 80 prosent som kjører barna til fritidsaktiviteter, mens noe over halvparten av i indre bydeler gjør det. Også til skole og barnehage er det bil som er den hyppigste reisemåten, ser vi hele byen under ett. I de indre bydelene er det omtrent like mange som går som kjører.

Tabell 5.13 Transportmiddelbruk på reiser i tilknytning til følge av barn til aktiviteter. Prosent

Aktivitet	Bosted i byen	Transportmiddelbruk på siste aktivitet				
		Gikk	Syklet	Reiste kollektivt	Bil som passasjer	Bil som fører
Følge barn til barnehage, skole	Indre	45	8	3	2	42
	Ytre	24	6	2	3	65
	Alle	32	7	2	3	56
Følge barn til ulike fritidsaktiviteter	Indre	29	8	6	3	54
	Ytre	13	3	2	5	77
	Alle	19	5	4	4	69

TØI rapport 672/2003

Fritidsaktiviteter er stort sett mindre bilavhengige enn de fleste andre gjøremål, bortsett fra sportsstevner og fotballkamper, der en stor andel kjører, tabell 5.14. Forskjellene i reisemåter er store mellom bosatte i indre og ytre bydeler, bortsett fra friluftsliv, der godt og vel 60 prosent går eller sykler, uansett hvor de bor. Vi kan også legge merke til ca 60 prosent av bosatte i ytre bydeler bruker bilen når de skal på helsestudio eller annen innendørs trening.

Tabell 5.14 Transportmiddelbruk på reiser i tilknytning til fritidsaktiviteter. Prosent

Aktivitet	Bosted i byen	Transportmiddelbruk på siste aktivitet				
		Gikk	Syklet	Reiste kollektivt	Bil som passasjer	Bil som fører
Friluftsliv	Indre	50	11	7	8	24
	Ytre	55	10	2	7	25
	Alle	53	10	5	8	25
Kurs, kor kops	Indre	36	11	12	10	32
	Ytre	14	5	15	11	57
	Alle	25	8	13	10	44
Innendørs trening, helsestudio o.l.	Indre	47	15	6	5	27
	Ytre	21	9	9	5	56
	Alle	34	12	7	5	42
Tilskuer på sportsstevner o.l.	Indre	28	14	13	11	34
	Ytre	10	6	10	14	60
	Alle	19	9	12	13	48
Møter i organisasjoner, lag, foreninger	Indre	53	8	10	6	24
	Ytre	20	3	13	10	54
	Alle	36	6	11	8	40

TØI rapport 672/2003

Analysene i dette kapitlet viser klart at både omfang av ulike typer aktiviteter, lokalisering av dem og reisemåter for å nå dem, varierer svært mye mellom bosatte i indre og ytre bydeler. Bosatte i indre bydeler har en livsstil som i mye større grad er lokalorientert enn hva bosatte i de ytre områdene er. Dette gjelder også lønnsarbeid, der rundt 60 prosent også arbeider i de indre bydelene. Behovet for motorisert transport for de som bor sentralt er derfor mindre enn for bosatte i de ytre bydelene. Tilgjengeligheten til arbeid, service og fritidsaktiviteter gjør det mulig å gå og dels sykle til mange av de daglige gjøremålene. I tillegg er parkeringsmulighetene i de indre bydelene dårligere og dyrere enn hva man finner i de ytre områdene. Denne livsstilen, der beboerne har "frigjort" seg fra den daglige avhengigheten av bilen, har helt klart positive miljøkonsekvenser for bysamfunnet. Dette er en utvikling som ikke er planlagt i streng forstand, men en

tilpasning som gjøres av en del av byens beboere, som er i overensstemmelse med trender vi kan se internasjonalt. Andre oppfatninger og preferanser for det gode byliv ser vi også i Norge. Sitatet fra Zukins undersøkelse i innledningskapitlet ser også ut til å kunne ha gyldighet her i landet. Analysene viser imidlertid også at forholdene for barnefamilier i indre bydeler kan legges bedre til rette. En relativt stor andel må reise til de ytre bydelene for å få plass i barnehage, og mange av barnas fritidsaktiviteter er også lokalisert utenfor de indre bydelene.

6. Tilgang til og bruk av hytte

En viktig del av den norske fritidstradisjonen er hyttelivet. Levekårsundersøkelsen fra 1995 (SSB 1996) viser at så mange som 28 prosent av den norske befolkningen eier eller disponerer hytte eller fritidshus. Undersøkelsen viser også at andelen øker.

I vårt spesielle utvalg er det godt og vel halvparten som eier eller disponerer hytte, tabell 6.1. Det er svært liten forskjell mellom de som bor i henholdsvis indre og ytre bydeler. Avstand til hytta er omtrent 20 mil, litt lengre for de som bor i de indre områdene. Omfanget i bruk av hytta er også ganske lik. En tredjedel sier at de bruker den flere ganger i måneden. Under en femdel bruker den sjeldnere enn en gang i halvåret. Bil er en forutsetning for hyttelivet. De aller fleste kjører bil for å komme på hytta. Dette gjelder både de som bor i de indre bydeler og de som bor i de ytre delene av byene. I undersøkelsen er det ikke spurt om når hytteturene foregår, men fra den nasjonale reisevaneundersøkelsen som ble gjennomført i 2001 vet man at de aller fleste gjøres i tilknytning til helger (Denstadli 2002).

Tabell 6.1 Andel som eier eller disponerer hytte, avstand til hytta og hvor ofte den brukes etter bosted i byen, avstand til hytta og hvor ofte den brukes. Prosent og km.

Om hytta	Bosted	
	Indre by	Ytre by
Har hytte, prosent	52	54
Antall km til hytta	217 km	200 km
Hvor ofte besøkes hytta		
flere ganger pr mnd	33	34
ca en gang pr mnd	14	18
en til fem ganger i halvåret	34	32
sjeldnere	19	17
Reisemåte til hytta		
Bil	90	95
Kollektivt	7	3
Annen reisemåte	3	2

TØI rapport 672/2003

Når en tredel av utvalget har minst to hyttebesøk per måned, er det klart at dette skaper en betydelig trafikkmengde inn og ut av storbyene i forbindelse med helgene. Eierskap av hytter er, som tidligere nevnt, økende, slik at denne fritidstrafikken vil det bli mer av i årene som kommer.

Tilgang til og bruk av hytte varierer mellom befolkningsgrupper. Både inntekt, alder, familietype, yrke og bosted har betydning, som vi ser i tabell 6.2.

Tabell 6.2 Andel som eier eller disponerer hytte og som bruker hytta flere ganger i måneden etter ulike kjennetegn. Prosent

Befolkningsskjennetegn	Eier eller disponerer hytte	Bruker hytta flere ganger i måneden
<i>Bosted</i>		
Oslo	50	28
Bergen	47	35
Trondheim	58	36
<i>Familietype</i>		
Enslig	33	26
Enslig med barn	36	18
Par uten barn	62	43
Par med barn	59	26
<i>Aldersgruppe</i>		
30-35 år	46	14
45-50 år	52	34
60-65 år	58	46
<i>Yrke</i>		
Ufaglært arbeider eller i lære	33	27
Faglært arbeider	48	46
Underordnet funksjonær	39	40
Fagfunksjonær	53	27
Overordnet stilling i privat eller offentlig virksomhet	62	28
Eier av virksomhet, bedrift	66	43
Fritt erverv, eks advokat, lege etc	67	26
<i>Husholdsinntekt i 1000 kr</i>		
Opp til 200	29	26
200-399	43	33
400-599	55	35
600-799	65	29
800 eller høyere	75	33

TØI rapport 672/2003

Tilgang til hytte har en klar sammenheng med husholdsinntekt. Tre av fire med husholdsinntekt på 800.000 eller høyere eier eller disponerer hytte, mens færre enn 30 prosent av de med lav husholdsinntekt er i samme situasjon. Bruken av hytta, derimot, har mindre sammenheng med inntekt. Yrkesstatus har også betydning for hyttetilgang. Høy status gir god tilgang. Bruken varierer imidlertid på en annen måte blant forskjellige yrkesgrupper. De som har best tilgang, folk i frie yrker, bruker hyttene sine sjeldnest. Den eldste kohorten har bedre tilgang til hytte enn de yngre, og de bruker også hytta betydelig mer enn de to yngre aldersgruppene. En stor del av denne eldste gruppen finner vi igjen i kategorien par uten barn, hvor et flertall har tilgang til hytte, og de bruker også hytta mest av de ulike familie-typene. Analysen viser også at folk i Trondheim oftere har hytte enn befolkningen i Oslo og Bergen. De bruker den også mest.

Analysen viser at det ikke er full overensstemmelse mellom det å eie hytte og bruken av den. Summerer vi opp eierskap og bruk, får vi følgende resultat (tallgrunlaget finnes i vedleggstabell 37):

	Eier eller disponerer hytte mest	Bruker hytta oftest
Bosted	Trondheim	Trondheim
Alder	60-65 år	60-65 mer enn 30-35 år
Familietype	Par med og uten barn	Par uten barn
Yrke	Eier av virksomhet og personer i frie yrker	Faglærte arbeidere, underordnede funksjonærer og eiere av virksomheter
Husholdsinntekt	Høy inntekt	Inntekt ingen betydning

TØI rapport 672/2003

Den typiske hytteeier er fra Trondheim, lever i parforhold, er i alderen 60-65 år, er eier av en virksomhet eller har et "fritt" yrke og vedkommende har gjerne høy inntekt.

Den ivrigste hyttebrukeren er også fra Trondheim, er i 60-årsalderen og lever i et parforhold. Inntekt har ikke noen betydning for bruken (når man først har hytte) og de hyppigste brukerne kan være både faglærte arbeidere, underordnede funksjonærer og eiere av bedrifter.

7. Oppsummering og konklusjoner

Størstedelen av befolkningen i Norge bor i urbane områder. I 2002 bodde nærmere 80 prosent av befolkningen i byer og tettsteder. Byutviklingen har i hovedsak foregått i form av drabantby- og forstadsutbygging, med spredning av bebyggelse og lange reiseavstander som resultat. Fra begynnelsen av 90-tallet har de sentrale byområdene blitt mer populære som boligområder. Denne reurbaniseringen og tilbakeflyttingen til sentrumsområdene skjer både nasjonalt og internasjonalt. Forklaringen på disse tendensene har dels tatt utgangspunkt i kapitalens interesser for å utnytte tomteareal eller bebyggelse på en mer profitabel måte, og dels i beboernes endrete preferanser i retning av levemåter der urbane kvaliteter er essensielle. Feminisering av arbeidsmarkedet har også vært trukket fram som et aspekt ved prosessen.

Oppfatningen er at dette er uttrykk for nye livsstiler og måter å leve på. Gamle idealer om enebolig med hage viker plassen for byleilighet med kort vei til urbane aktiviteter. For byenes trafikk- og miljøforhold vil en sterkere konsentrasjon av befolkningen ha positive konsekvenser gjennom et mindre behov for bil til daglige gjøremål.

Bosatte i indre og ytre bydeler skiller seg fra hverandre både gjennom utdanning, familiesituasjon og sine politiske preferanser. Grovt sett kan vi si at høyt utdannede, enslige eller par uten barn og politisk radikale preger de indre bydelene (uten at de er i overvekt), mens personer med lavere utdanning, familier med barn og politisk preferanser mer i sentrum bor i de ytre områdene.

Denne befolkningsmessige sammensetningen, i tillegg til lokalisering av de ulike gruppene, har betydning for aktiviteter som befolkningsgruppene foretar seg, omfanget av dem og på hvilken måte de foregår.

Grunnene til å bosette seg i forskjellige deler av byen kan delvis knyttes til byidealer som hagebytankegangen, naboskapsprinsippet og nyurbanismen. De mer tradisjonelle byidealene som er knyttet til hageby- og naboskapsprinsippene har relativt stor oppslutning i befolkningen, men den er størst blant de med lav utdanning, i de eldre kohortene og bosatte i de ytre områdene. De som fremhever de nyurbane ideene er først og fremst kvinner og bosatte i indre sone.

Preferansene for å bosette seg sentralt har også en praktisk forankring, noe som for en stor del er underkommunisert i tidligere litteratur. I den daglige organisering av et hverdagsliv, der de fleste voksne er yrkesaktive, blir lange avstander mellom bolig og arbeid, avhengighet av et middels bra eller dårlig kollektivtilbud og tidsbruk i bilkøer, svært negative faktorer. Forstedene har mistet sin attraktivitet for en god del av befolkningen. Reduksjon av avstander, ”frigjøring” fra motoriserte transportmidler og økt tilgjengelighet til ulike typer av tilbud og aktivitetsmuligheter, letter hverdagslivets organisering.

Feminiseringen av arbeidslivet er med på å øke betydningen av slike faktorer. Vi har vist at de som velger en slik tilpasning oftere er folk med høy utdanning – og

særlig kvinner i dette sjiktet. Det er ikke først og fremst ”kafé og kultur” som er begrunnelsen for å velge de indre bydelene som bosted, men praktiske forhold som det at man kan gå og sykle til de daglige aktivitetene, at boligen ligger nær jobben og at bostedet ikke er langt fra de sentrale områdene. Dette betyr imidlertid ikke at ikke de ”urbane levestandardene” er tydelige – og at det er bestemte grupper i befolkningen som drar nytte av det kulturelle og det sosiale tilbudet i de sentrale byområdene. Og det er nettopp nærhet og tilgjengelighet som gjør det mulig å dyrke slike interesser i den utstrekning bosatte i indre bydeler gjør i forhold til de som bor i de ytre bydelene.

Bosatte i de indre bydelene har altså et annet aktivitetsmønster enn de som bor i de ytre byområdene. Det som kjennetegner denne urbane livsstilen, er bl a at de bruker kultur- og underholdningstilbudet mer enn bosatte i de ytre bydelene. Det som karakteriserer gruppen er at de er kvinner, de befinner seg i de to yngste kohortene, de har høy utdanning, er enslige eller lever i parforhold uten barn.

Det er ikke bare hva de gjør, men også hvor aktivitetene foregår og på hvilken måte, som er interessant i et trafikk- og miljøperspektiv. For bosatte i indre bydeler foregår deres aktiviteter oftere innenfor det området de bor, enn hva som er tilfelle for bosatte i de ytre områdene. Dette gjelder daglige aktiviteter som arbeid (Hjorthol og Bjørnskau 2003), innkjøp og underholdnings- og fritidsaktiviteter. Unntaket er friluftsliv (turer i skog og mark) og besøk hos slekt og venner. Sosiale nettverk omfatter hele byen.

En slik lokalisering av gjøremål betyr at behovet for å bruke bil (og andre motoriserte transportmidler) blir mindre. Muligheten til å kunne gå og sykle til daglige gjøremål er en av de viktigste grunnene for å bosette seg i de indre bydelene. Dette viser også praksis. Beboerne i de indre bydelene spaserer til mer enn halvparten av sine daglige aktiviteter og bruker bil på ca en femdel. Til sammenlikning bruker bosatte i ytre bydeler bil på omtrent halvparten av sine gjøremål, og går til mindre enn en fjerdedel. Attraksjonen ved å bo sentralt har med andre ord positive trafikk- og miljøkonsekvenser.

Tidligere har det vært slik at folk har flyttet ut av de sentrale byområdene når de har fått barn. Med en bedring av bo- og miljøforholdene i sentrale byområder, har de blitt mer attraktive, også for barnefamilier (Bjørnskau og Hjorthol 2003, Juvkvam og Sørli 2000), selv om det trengs forbedringer.

Denne undersøkelsen har vist at yngre, høyt utdannede kvinner er de som setter størst pris på de urbane kvalitetene, som korte avstander, god tilgjengelighet til daglige gjøremål og muligheten for å organisere hverdagslivet uten bil. For å få dem til å bli boende, også når de får barn, må områdene gi gode oppvekstvilkår, både når det gjelder barnehage/skole og fritidsaktiviteter. Slik som det er i dag, befinner mange barnehager og fritidsaktiviteter for barn seg utenfor de indre bydelene.

På den andre siden viser undersøkelsen at bosatte i de ytre bydelen mangler lokale ”urbane” tilbud og andre tilbud som omfatter daglige gjøremål. De må i større grad enn bosatte i de indre delene reise ut av sine nabolag, og delvis langt for å gjennomføre sine daglige aktiviteter. Mer enn halvparten av reisene gjøres med bil. Denne bilbruken skaper miljøproblemer for store deler av byen. Å gjøre disse områdene mer ”komplette”, vil kunne forenkle organisering av hverdagslivet for befolkningen og redusere den omfattende bilbruken folk i de ytre byområdene har.

Referanser:

- Apel, D, Pharoah, T. (1995)
Transport concepts in European cities. Avebury Studies in Green Research.
Aldershot, Brookfield USA, Hong Kong, Singapore, Sydney
- Banai, R. (1998)
The new urbanism: an assessment of the core commercial areas, with perspectives from (retail) location and land-use theories, and the conventional wisdom. *Environment and planning B – Planning and design* 25 (2) 169-185
Mar 1998
- Berndt, H, Lorenzer, A og Horn, K. (1971)
Architektur als Ideologie. Frankfurt am Main, Suhrkamp Verlag
- Bjørnskau, T., Hjorthol, R. (2003)
Gentrifisering på norsk – urban livsstil eller praktisk organisering av hverdagslivet. *Tidsskrift for samfunnsforskning, nr 2, vol 44, s 169-201*
- Bondi, L. (1991)
Gender divisions and gentrification. *Transactions of the Institute of British Geographers; New Series, vol 16, pp190-198*
- Bondi, L. (1999)
Gender, class, and gentrification: enriching the debate. *Environment and Planning D: Society and Space* 1999, vol 17, pp 261-282
- Bourdieu, P. (1986)
Distinction. A social critique of the judgement of taste. London and New York, Routledge & Kegan Paul Ltd
- Caulfield, J. (1992)
Gentrification and familism in Toronto: A critic of conventional wisdom. *City and Society* 1992, 6, 1, June, 76-89
- Denstadli, J. M. (2002)
Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2001. Ferie-og fritidsreiser. Oslo
Transportøkonomisk institutt. TØI rapport 614/2002
- Engebretsen, Ø. (1996)
Den romlige utviklingen i byer og tettsteder. Oslo, Transportøkonomisk institutt
- Engelstad, H., Hjorthol, R, Skogseid, I. M. (1977)
Byfornyelse. Hvem bestemmer over byen? Oslo, Pax forlag
- Featherstone, M. Lash, S. (eds) (1999)
Spaces of Culture. London, Thousand Oaks, New Dehli, Sage

- Fosli, O., Lian, J. I. (1999)
Effekter av byspredning på bilhold og bilbruk. En studie av Oslo og Bergen pendlerregioner. Oslo, Transportøkonomisk institutt. TØI rapport 438/199
- Giddens, A. (1981)
A contemporary critique of historical materialism. London, Macmillian
- Giddens, A. (1991)
Modernity and self-identity. Self and society in the late modern age. Cambridge, Polity Press.
- Glass, R. (1964)
London: aspects of change. Report 3, Centre for urban studies, London, MacGibbon & Kee.
- Hjorthol, R. (2000)
Same city – different options. An analysis of the work trips of married couples in the metropolitan area of Oslo. *Journal of Transport Geography* vol 8, 3, pp 213-220
- Hjorthol, R. (2002)
Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2001. Omsorgsreiser. Oslo. Transportøkonomisk institutt. TØI-rapport 598/2002
- Juvkvam, D., Sørli, K. (2000)
Demografiske hovedtrekk i fire storbyregioner. Oslo. NIBR. Prosjektrapport 2000:4
- Kasarda, J., D, Appold, S J, Sweeney, S H, Sieff, E (1997)
Central-city and suburban migration patterns: Is a turnaround in the horizon? *Housing policy debate*, vol 8, no 2, 1997, 307-358
- Kjeldstadli, K. (1990) *Oslo bys historie. Bind 4. Den delte byen. Fra 1900 til 1948.* Oslo, J.W. Cappelens Forlag
- Larsen, S., L, Saglie, I. L. (1995)
Tettstedsareal i Norge. Areal per innbygger 1970-1990 i 22 tettsteder i Norge. Oslo, NIBR rapport 1995:3
- Ley, D. (1980)
Liberal ideology and the postindustrial city. *Annals of the Association of American Geographers* 70, 238-58.
- Ley, D. (1986)
Alternative explanations for inner city gentrification: A Canadian assessment. *Annals of the Association of American Geographers* 76, 521-35.
- Ley, D. (1994)
Gentrification and the politics of the new middle class. *Environment and Planning D: Society and Space* 12, 53-74.
- Ley, D. (1996)
The new middle class and the remaikn of the central city. Oxford, Oxford University Press.

- McDowell, L. M. (1997)
The new service class: housing, consumption, and lifestyle among London bankers in the 1990s. *Environment and planning A*, vol 29, pp 2061-2078
- Moss, M. L. (1997)
Reinventing the central city as a place to live and work. *Housing policy debate*, vol 8, no 2, 1997, 471-490
- Mumford, L. (1970/1938)
The Culture of the City. New York, Harcourt Brace Janovich
- Munt, I. (1987)
Economic restructuring, culture, and gentrification: a case study in Battersea, London. *Environment and Planning A*, 1987, vol 19, 1175-1197
- Orderud, G. I., Onsager, K. (1998)
Flyttemønstre og årsaker. En kunnskapsoversikt. Oslo. NIBR. Prosjektrapport 1998:6
- Oslo kommune (2000)
Statistisk årbok for Oslo 2000. Oslo, Byrådsavdeling for finans, statistisk kontor.
- Plan nr 3. (1935)
Tidsskrift for boligspørsmål og arkitektur. Oslo, Sosialistiske arkitekters forening
- Simmel, G. (1981)
Storstäderna och det andliga livet. I: Simmel: *Hur är samhället möjligt? och andra essäer*. Kungälv, Bokförlaget Korpen
- Smith, N. (1979)
Towards a theory of gentrification. A back to the city movement by the capital not the people. *Journal of American Planners Association*, vol 45, pp 538-548
- Smith, N. (1986)
Gentrification an uneven development. *Economic Geography*, vol 58, pp139-155
- Smith, N. (1987)
Of yuppies and housing: gentrification, social restructuring and the urban dream. *Society and Space* 5:151-72.
- Smith, N. (1992)
New city, new frontier: the Lower East Side as Wild West in:
- Smith, N. (1996)
The new urban frontier: gentrification and the revanchist city. London & New York, Routledge.
- Statistisk sentralbyrå (1996)
Levekårsundersøkelsen 1995. NOS C301. Oslo – Kongsvinger. Statistisk sentralbyrå
- Statistisk sentralbyrå (2002)
Statistisk årbok 2002. NOS C713. Oslo – Kongsvinger. Statistisk sentralbyrå

- Vaagane, L. (2000)
Bosetting og daglig mobilitet. Oslo. Transportøkonomisk institutt. TØI rapport 492/2000
- Vaage, O. F. (2002)
Til alle døgnets tider. Tidsbruk 1971-2000. Oslo. Statistisk sentralbyrå. Statistiske analyser 52
- Veblen, T. (1976)
Den arbeidsfrie klassen. En økonomisk studie av institusjoners utvikling. Oslo, Gyldendal Norsk Forlag
- Vikan, S. T. (2001)
Kvinner og menn i Norge 2000. Oslo-Kongsvinger, Statistisk sentralbyrå, statistiske analyser 43.
- Weber, M. (1971)
Makt og byråkrati : essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier; utvalg og innledning ved Egil Fivelstad. Oslo, Gyldendal
- Wilson, E. (1991)
The sphinx in the city. Urban life, the control of disorder, and women. London, Virago Press
- Zukin, S. (1987)
Gentrification: Culture and capital in the urban core. *Annual Review of Sociology*, 13:129-47
- Østerberg, D. (1986)
Fortolkende sosiologi. Oslo, Bergen, Stavanger, Tromsø, Universitetsforlaget

Vedleggstabeller:

Vedleggstabell 1 Multivariat analyse av at park og grøntarealer er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,598	,065	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,441	,075	,000
Bergen	,149	,073	,040
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,390	,083	,000
45-50 år	-,223	,081	,006
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,075	,111	,499
Videregående yrkesf.	-,208	,088	,017
Videregående allmennf.	-,176	,110	,111
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,107	,088	,222
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,288	,085	,001
Alene med barn	-,071	,135	,599
Par uten barn	-,192	,080	,071
<i>Egen inntekt</i>	-,091	,028	,001
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,268	,064	,000
Konstant	,242	,162	,135

TØI rapport 672/2003

N=4645 -2 Log likelihood= 6212,6

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4) Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 2 Multivariat analyse av at kort veg til større uberørte friluftsområder er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,412	,066	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,380	,076	,000
Bergen	,578	,074	,000
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,539	,084	,000
45-50 år	-,276	,081	,001
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,144	,111	,197
Videregående yrkesf.	-,145	,089	,104
Videregående allmennf.	-,058	,112	,603
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,083	,089	,351
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,277	,087	,001
Alene med barn	-,085	,135	,530
Par uten barn	-,148	,082	,069
<i>Egen inntekt</i>	-,091	,028	,001
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,310	,064	,000
Konstant	,242	,162	,135

TØI rapport 672/2003

N=4628 -2 Log likelihood= 6093,6

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4) Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 3 Multivariat analyse av at vakre omgivelser, gater og bebyggelse er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,539	,066	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,178	,075	,018
Bergen	,226	,073	,002
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,848	,084	,000
45-50 år	-,465	,080	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,083	,110	,454
Videregående yrkesf.	-,059	,088	,499
Videregående allmennf.	-,138	,111	,213
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,137	,088	,119
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,290	,086	,001
Alene med barn	-,303	,134	,024
Par uten barn	-,069	,081	,392
<i>Egen inntekt</i>	-,029	,028	,289
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,186	,064	,004
Konstant	,035	,163	,827

TØI rapport 672/2003

N=4650 -2 Log likelihood= 6188,5

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 4 Multivariat analyse av at det er rolig og fredelig er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,361	,067	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,037	,076	,628
Bergen	,055	,074	,460
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-1,149	,085	,000
45-50 år	-,731	,082	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,123	,112	,271
Videregående yrkesf.	,222	,089	,013
Videregående allmennf.	,064	,112	,568
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,079	,090	,380
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,233	,087	,007
Alene med barn	-,192	,135	,155
Par uten barn	-,105	,082	,200
<i>Egen inntekt</i>	-,055	,028	,049
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,598	,065	,000
Konstant	,862	,166	,000

TØI rapport 672/2003

N=4675 -2 Log likelihood= 6044,5

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 5 Multivariat analyse av at det er lett å komme fram med bil er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,337	,072	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,106	,082	,198
Bergen	,122	,080	,127
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,798	,092	,000
45-50 år	-,587	,086	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,944	,116	,000
Videregående yrkesf.	,891	,095	,000
Videregående allmennf.	,438	,112	,000
Høyskole/universitet opp til 3 år	,365	,099	,000
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,301	,096	,002
Alene med barn	-,334	,152	,028
Par uten barn	-,026	,088	,764
<i>Egen inntekt</i>	,026	,031	,409
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,474	,070	,000
Konstant	-,787	,180	,000

TØI rapport 672/2003

N=4637 -2 Log likelihood= 5371,9

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 6 Multivariat analyse av at gode parkeringsmuligheter er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,131	,068	,053
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,019	,077	,801
Bergen	,061	,075	,416
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,616	,086	,000
45-50 år	-,339	,082	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,725	,112	,000
Videregående yrkesf.	,713	,090	,000
Videregående allmennf.	,376	,115	,001
Høyskole/universitet opp til 3 år	,375	,091	,000
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,167	,090	,064
Alene med barn	,059	,139	,671
Par uten barn	,162	,083	,050
<i>Egen inntekt</i>	,094	,020	,001
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,188	,066	,004
Konstant	-,894	,169	,000

TØI rapport 672/2003

N=4623 -2 Log likelihood= 5878,5

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 7 Multivariat analyse av at det er lite innsyn og skjermet fra naboer er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,429	,069	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,074	,079	,350
Bergen	,130	,077	,091
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,639	,088	,000
45-50 år	-,418	,083	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,359	,113	,001
Videregående yrkesf.	,338	,092	,000
Videregående allmennf.	,184	,116	,113
Høyskole/universitet opp til 3 år	,021	,095	,828
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,062	,091	,495
Alene med barn	-,183	,144	,205
Par uten barn	,089	,085	,299
<i>Egen inntekt</i>	-,037	,030	,207
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,408	,067	,000
Konstant	-,453	,172	,009

TØI rapport 672/2003

N=4613 -2 Log likelihood= 5697,9

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 8 Multivariat analyse av at å ha hage, uteplass er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,422	,067	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,414	,077	,000
Bergen	-,172	,074	,020
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,513	,085	,000
45-50 år	-,420	,082	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-0,042	,112	,708
Videregående yrkesf.	,175	,089	,050
Videregående allmennf.	-,046	,114	,687
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,005	,090	,957
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,838	,089	,000
Alene med barn	-,449	,135	,001
Par uten barn	-,394	,082	,000
<i>Egen inntekt</i>	-,024	,029	,410
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,611	,065	,000
Konstant	,862	,166	,000

TØI rapport 672/2003

N=4654 -2 Log likelihood= 5995,3

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 9 Multivariat analyse av at det å ha kort veg til skole, barnehage er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,410	,071	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,118	,081	,144
Bergen	-,106	,078	,176
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,265	,091	,004
45-50 år	-,385	,089	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,171	,117	,144
Videregående yrkesf.	,125	,094	,184
Videregående allmennf.	-,227	,122	,063
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,228	,096	,018
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-1,496	,096	,000
Alene med barn	-,341	,134	,011
Par uten barn	-1,140	,086	,000
<i>Egen inntekt</i>			
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,199	,068	,004
Konstant	,753	,177	,000

TØI rapport 672/2003

N=4527 -2 Log likelihood= 5491,0

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 10 Multivariat analyse av at å ha lekeplasser i nærheten er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,335	,073	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,002	,084	,983
Bergen	,012	,081	,878
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,246	,093	,008
45-50 år	-,632	,094	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,218	,120	,070
Videregående yrkesf.	,256	,096	,008
Videregående allmennf.	-,095	,125	,447
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,075	,100	,454
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-1,197	,099	,000
Alene med barn	-,219	,138	,113
Par uten barn	-,975	,091	,000
<i>Egen inntekt</i>			
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,002	,071	,972
Konstant	,336	,182	,064

TØI rapport 672/2003

N=4626 -2 Log likelihood= 5224,9

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 11 Multivariat analyse av at å ha idrettsplasser i nærheten er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,276	,084	,001
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,019	,095	,838
Bergen	-,104	,092	,258
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,035	,109	,748
45-50 år	-,138	,109	,194
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,549	,134	,000
Videregående yrkesf.	,536	,107	,000
Videregående allmennf.	-,016	,148	,914
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,071	,119	,549
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-1,070	,115	,000
Alene med barn	-,166	,151	,274
Par uten barn	-,809	,102	,000
<i>Egen inntekt</i>	-,042	,035	,248
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,092	,081	,258
Konstant	-,959	,208	,000

TØI rapport 672/2003

N=4540 -2 Log likelihood= 4294,2

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 12 Multivariat analyse av at det er trygt for barn å leke ute er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,489	,069	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,229	,079	,004
Bergen	-,049	,078	,532
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,733	,089	,000
45-50 år	-,618	,086	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,120	,118	,308
Videregående yrkesf.	,051	,094	,590
Videregående allmennf.	-,080	,119	,500
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,113	,093	,221
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-1,299	,091	,000
Alene med barn	-,633	,141	,000
Par uten barn	-1,071	,087	,000
<i>Egen inntekt</i>	-,110	,029	,000
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,708	,067	,000
Konstant	2,203	,178	,000

TØI rapport 672/2003

N=4582 -2 Log likelihood= 5600,7

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 13 Multivariat analyse av at det er kort veg til arbeidet er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,192	,067	,004
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,072	,077	,348
Bergen	-,092	,075	,222
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,321	,086	,000
45-50 år	-,042	,082	,606
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,068	,113	,544
Videregående yrkesf.	-,097	,091	,285
Videregående allmennf.	-,231	,116	,047
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,116	,090	,199
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,097	,087	,262
Alene med barn	-,278	,141	,049
Par uten barn	-,062	,083	,453
<i>Egen inntekt</i>	,010	,028	,717
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,700	,066	,000
Konstant	-,793	,167	,000

TØI rapport 672/2003

N=4613 -2 Log likelihood= 4152,7

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 14 Multivariat analyse av at det er nært til kafeer og restauranter er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,182	,083	,027
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,229	,096	,017
Bergen	-,096	,093	,302
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	,799	,107	,000
45-50 år	,580	,106	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,289	,144	,045
Videregående yrkesf.	,024	,116	,837
Videregående allmennf.	-,020	,141	,886
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,028	,110	802
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,547	,107	,000
Alene med barn	,298	,167	,074
Par uten barn	,404	,106	,000
<i>Egen inntekt</i>	,048	,034	,163
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	1,821	,093	,000
Konstant	-3,431	,219	,000

TØI rapport 672/2003

N=4613 -2 Log likelihood= 4152,7

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 15 Multivariat analyse av at det er kort veg til kino og teater er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,445	,082	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,268	,096	,005
Bergen	,126	,090	,163
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,021	,103	,835
45-50 år	,017	,100	,864
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,106	,142	,455
Videregående yrkesf.	-,014	,114	,906
Videregående allmennf.	,061	,136	,653
Høyskole/universitet opp til 3 år	,025	,108	,815
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,307	,106	,004
Alene med barn	,200	,164	,223
Par uten barn	,178	,104	,088
<i>Egen inntekt</i>	,069	,034	,043
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	1,752	,090	,000
Konstant	-2,963	,212	,000

TØI rapport 672/2003

N=4626 -2 Log likelihood= 4299,2

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4) Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 16 Multivariat analyse av at et variert tilbud av butikker er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,141	,072	,050
<i>By 2)</i>			
Oslo	,132	,083	,110
Bergen	,127	,081	,116
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,358	,091	,000
45-50 år	-,075	,086	,387
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,656	,118	,000
Videregående yrkesf.	,475	,097	,000
Videregående allmennf.	,340	,121	,005
Høyskole/universitet opp til 3 år	,070	,100	,483
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,334	,091	,000
Alene med barn	,122	,150	,414
Par uten barn	,367	,091	,000
<i>Egen inntekt</i>	-,067	,031	,028
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,738	,071	,000
Konstant	-1,545	,182	,000

TØI rapport 672/2003

N=4635 -2 Log likelihood= 5314,2

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4) Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 17 Multivariat analyse av at kort veg til butikker og service er svært viktig for kvaliteten på et bolig-/byområde. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,253	,066	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,183	,076	,016
Bergen	,048	,075	,526
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,390	,084	,000
45-50 år	-,176	,081	,031
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,607	,111	,000
Videregående yrkesf.	,316	,090	,000
Videregående allmennf.	,277	,112	,014
Høyskole/universitet opp til 3 år	,004	,091	,963
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,379	,087	,000
Alene med barn	,176	,136	,196
Par uten barn	,246	,083	,003
<i>Egen inntekt</i>	-,106	,028	,000
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,696	,066	,000
Konstant	-,755	,166	,000

TØI rapport 672/2003

N=4676 -2 Log likelihood= 6000,5

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 18 Multivariat analyse av at det å kunne gå og sykle til daglige gjøremål er svært viktig for valg av nåværende bolig. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,360	,074	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,358	,086	,000
Bergen	-,253	,082	0,82
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	,131	,095	,166
45-50 år	,205	,093	,027
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,066	,128	,606
Videregående yrkesf.	-,152	,102	,135
Videregående allmennf.	-,282	,127	,027
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,165	,099	,097
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,229	,095	,016
Alene med barn	,061	,152	,689
Par uten barn	-,054	,093	,559
<i>Egen inntekt</i>	-,044	,031	,161
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	1,400	,075	,000
Konstant	-1,448	,187	,000

TØI rapport 672/2003

N=4358 -2 Log likelihood= 4977,0

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 19 Multivariat analyse av at man ønsket nettopp dette området er svært viktig for valg av nåværende bolig. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,478	,072	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,016	,083	,849
Bergen	,167	,080	,035
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,428	,092	,000
45-50 år	-,117	,088	,182
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,102	,123	,408
Videregående yrkesf.	,178	,096	,063
Videregående allmennf.	,074	,120	,539
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,029	,097	,762
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,276	,093	,003
Alene med barn	,183	,141	,194
Par uten barn	-,274	,089	,002
<i>Egen inntekt</i>	,076	,031	,013
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,413	,180	,000
Konstant	-1,247	,180	,000

TØI rapport 672/2003

N=4318 -2 Log likelihood= 5299,8

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 20 Multivariat analyse av at nærhet til sentrum er svært viktig for valg av nåværende bolig. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,265	,082	,001
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,489	,097	,000
Bergen	,034	,090	,711
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	,151	,104	,147
45-50 år	,303	,102	,003
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,403	,151	,007
Videregående yrkesf.	-,115	,115	,316
Videregående allmennf.	-,138	,138	,316
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,153	,108	,156
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,468	,106	,000
Alene med barn	-,114	,175	,516
Par uten barn	,296	,104	,004
<i>Egen inntekt</i>	,048	,034	,161
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	2,172	,094	,000
Konstant	-2,852	,215	,000

TØI rapport 672/2003

N=4273 -2 Log likelihood= 4148,2

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 21 Multivariat analyse av at nærhet til jobben er svært viktig for valg av nåværende bolig. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,363	,082	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,159	,098	,107
Bergen	-,071	,095	,456
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,087	,109	,425
45-50 år	-,001	,106	,993
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,103	,147	,484
Videregående yrkesf.	-,061	,118	,608
Videregående allmennf.	-,116	,146	,430
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,108	,114	,345
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,112	,109	,305
Alene med barn	-,028	,176	,872
Par uten barn	-,045	,107	,676
<i>Egen inntekt</i>	,094	,036	,010
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,799	,086	,000
Konstant	-2,264	,219	,000

TØI rapport 672/2003

N=4204 -2 Log likelihood= 4021,8

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 22 Multivariat analyse av at et variert tilbud av kultur og underholdning er svært viktig for valg av nåværende bolig. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,539	,123	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,263	,153	,086
Bergen	,443	,132	,001
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	,018	,159	,912
45-50 år	,218	,154	,156
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,302	,229	,187
Videregående yrkesf.	-,382	,180	,034
Videregående allmennf.	-,434	,218	,047
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,319	,162	,048
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,031	,161	,848
Alene med barn	,366	,233	,116
Par uten barn	,199	,155	,200
<i>Egen inntekt</i>	-,002	,051	,965
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	2,630	,203	,000
Konstant	-4,634	,353	,000

TØI rapport 672/2003

N=4165 -2 Log likelihood= 2119,1

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 23 Multivariat analyse av at det er trygt for barn er svært viktig for valg av nåværende bolig. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,413	,084	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,307	,095	,001
Bergen	-,070	,089	,432
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,541	,110	,000
45-50 år	-,562	,107	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,284	,136	,038
Videregående yrkesf.	,381	,107	,000
Videregående allmennf.	,033	,142	,817
Høyskole/universitet opp til 3 år	,025	,112	,820
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-2,169	,132	,000
Alene med barn	-,260	,145	,073
Par uten barn	-1,271	,100	,000
<i>Egen inntekt</i>			
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-1,102	,081	,000
Konstant	,538	,206	,009

TØI rapport 672/2003

N=4263 -2 Log likelihood= 4270,4

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 24 Multivariat analyse av at det er skjermet for trafikk er svært viktig for valg av nåværende bolig. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,458	,078	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,031	,089	,723
Bergen	,228	,084	,007
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,690	,100	,000
45-50 år	-,348	,094	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,145	,130	,268
Videregående yrkesf.	,018	,101	,855
Videregående allmennf.	-,156	,131	,234
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,142	,103	,169
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,715	,104	,000
Alene med barn	-,323	,153	,034
Par uten barn	-,408	,093	,000
<i>Egen inntekt</i>			
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,513	,074	,000
Konstant	-,389	,190	,0411

TØI rapport 672/2003

N=4256 -2 Log likelihood= 4816,3

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 25 Multivariat analyse av at det er nær friområder er svært viktig for valg av nåværende bolig. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,464	,080	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,232	,093	,012
Bergen	,435	,088	,000
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,528	,102	,000
45-50 år	-,215	,096	,025
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,017	,133	,898
Videregående yrkesf.	-,025	,106	,810
Videregående allmennf.	,083	,131	,525
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,010	,106	,924
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,282	,104	,007
Alene med barn	-,091	,156	,561
Par uten barn	-,225	,097	,021
<i>Egen inntekt</i>	-,011	,034	,755
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,241	,077	,002
Konstant	-1,106	,198	,000

TØI rapport 672/2003

N=4331 -2 Log likelihood= 4611,8

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4) Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 26 Multivariat analyse av at det er et godt kollektivtilbud er svært viktig for valg av nåværende bolig. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,528	,082	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,771	,092	,000
Bergen	,095	,096	,325
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,281	,104	,007
45-50 år	-,108	,099	,279
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,323	,134	,016
Videregående yrkesf.	,245	,109	,024
Videregående allmennf.	-,030	,139	,827
Høyskole/universitet opp til 3 år	,044	,110	,686
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,069	,104	,508
Alene med barn	-,060	,162	,710
Par uten barn	-,104	,102	,305
<i>Egen inntekt</i>	-,128	,035	,000
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,007	,079	,931
Konstant	-1,333	,204	,000

TØI rapport 672/2003

N=4269 -2 Log likelihood= 4364,7

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4) Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 27 Multivariat analyse av at mindre forurensning og støy er svært viktig for valg av nåværende bolig. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,178	,091	,049
<i>By 2)</i>			
Oslo	,248	,102	,015
Bergen	-,015	,102	,880
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,324	,116	,005
45-50 år	-,257	,112	,022
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,384	,146	,009
Videregående yrkesf.	,376	,118	,001
Videregående allmennf.	,260	,149	,082
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,049	,128	,704
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,634	,123	,000
Alene med barn	-,228	,179	,201
Par uten barn	-,343	,109	,002
<i>Egen inntekt</i>			
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,373	,088	,000
Konstant	-1,038	,225	,000

TØI rapport 672/2003

N=4126 -2 Log likelihood= 3739,0

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 28 Multivariat analyse av deltakelse i kurs, kor, hobby i løpet av siste måned. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	-,019	,078	,813
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,131	,092	,153
Bergen	,078	,087	,368
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	,060	,100	,548
45-50 år	,096	,098	,328
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,875	,149	,000
Videregående yrkesf.	-,244	,105	,020
Videregående allmennf.	-,258	,134	,055
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,083	,103	,425
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,175	,100	,081
Alene med barn	-,026	,164	,872
Par uten barn	-,010	,098	,916
<i>Egen inntekt</i>			
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,086	,077	,262
Konstant	-,905	,195	,000

TØI rapport 672/2003

N=4807 -2 Log likelihood= 4731,2

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 29 Multivariat analyse av deltakelse på innendørs trening, helsestudio eller lignende i løpet av siste måned. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,527	,073	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	,263	,082	,001
Bergen	,052	,082	,526
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	,891	,091	,000
45-50 år	,293	,092	,002
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,642	,135	,000
Videregående yrkesf.	-,314	,098	,001
Videregående allmennf.	-,102	,119	,393
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,054	,094	,566
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,224	,093	,016
Alene med barn	,247	,143	,085
Par uten barn	,264	,089	,003
<i>Egen inntekt</i>	,142	,031	,000
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,040	,070	,568
Konstant	-2,258	,184	,000

TØI rapport 672/2003

N=4807 -2 Log likelihood= 5380,5

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 30 Multivariat analyse av besøk hos slekt og venner i løpet av siste måned. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,356	,092	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,119	,106	,262
Bergen	-,106	,104	,307
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	1,012	,128	,000
45-50 år	,317	,107	,003
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,810	,137	,000
Videregående yrkesf.	-,290	,125	,020
Videregående allmennf.	-,056	,168	,738
Høyskole/universitet opp til 3 år	,014	,138	,917
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,128	,123	,300
Alene med barn	-,261	,188	,164
Par uten barn			
<i>Egen inntekt</i>	,110	,040	,006
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,010	,090	,910
Konstant	1,223	,231	,000

TØI rapport 672/2003

N=4807 -2 Log likelihood= 3673,2

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 31 Multivariat analyse av deltakelse som tilskuer på sportsstevner og lignende i løpet av siste måned. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	-,801	,091	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,203	,103	,049
Bergen	,070	,096	,468
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	,683	,117	,000
45-50 år	,507	,116	,000
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	,016	,162	,924
Videregående yrkesf.	,485	,115	,000
Videregående allmennf.	,571	,141	,000
Høyskole/universitet opp til 3 år	,078	,122	,525
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,400	,113	,000
Alene med barn	-,140	,181	,438
Par uten barn	-,416	,107	,000
<i>Egen inntekt</i>	,120	,037	,001
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,014	,086	,867
Konstant	-2,069	,222	,000

TØI rapport 672/2003

N=4807 -2 Log likelihood= 3673,2

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 32 Multivariat analyse av deltakelse i møter i organisasjoner, lag foreninger og lignende i løpet av siste måned. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,082	,066	,213
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,139	,076	,065
Bergen	-,012	,073	,870
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	-,659	,085	,000
45-50 år	-,244	,080	,002
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,866	,115	,000
Videregående yrkesf.	-,389	,089	,000
Videregående allmennf.	-,205	,111	,064
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,209	,088	,018
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,227	,086	,008
Alene med barn	-,016	,134	,905
Par uten barn	-,197	,081	,016
<i>Egen inntekt</i>	-,030	,028	,278
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	-,144	,064	,024
Konstant	,282	,163	,084

TØI rapport 672/2003

N=4807 -2 Log likelihood= 3673,2

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 33 Multivariat analyse av friluftsliv, tur i marka og utendørstrening i løpet av siste måned. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
Kjønn 1)	,073	,068	,278
By 2)			
Oslo	-,195	,077	,011
Bergen	,231	,077	,003
Alder 3)			
30-35 år	,519	,086	,000
45-50 år	,395	,082	,000
Utdanning 4)			
Grunnskole	-1,124	,110	,000
Videregående yrkesf.	-,526	,091	,000
Videregående allmennf.	-,277	,116	,050
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,092	,094	,331
Familietype 5)			
Enslig	-,103	,089	,247
Alene med barn	,024	,142	,863
Par uten barn	,015	,085	,863
Egen inntekt	,112	,029	,000
Bosted 6)			
Indre bydeler	-,305	,067	,000
Konstant	,392	,169	,021

TØI rapport 672/2003

N=4807 -2 Log likelihood= 5874,9

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 34 Multivariat analyse av besøk på restaurant, kafé mv i løpet av siste måned. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
Kjønn 1)	,273	,075	,000
By 2)			
Oslo	-,085	,087	,330
Bergen	-,413	,083	,000
Alder 3)			
30-35 år	1,612	,103	,000
45-50 år	,798	,088	,000
Utdanning 4)			
Grunnskole	-,653	,117	,000
Videregående yrkesf.	-,508	,098	,000
Videregående allmennf.	-,254	,128	,048
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,162	,106	,126
Familietype 5)			
Enslig	,801	,104	,000
Alene med barn	,573	,163	,000
Par uten barn	,377	,093	,000
Egen inntekt	,203	,032	,000
Bosted 6)			
Indre bydeler	,673	,073	,000
Konstant	-,837	,188	,000

TØI rapport 672/2003

N=4807 -2 Log likelihood= 5036,8

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 35 Multivariat analyse av besøk på kino, teater, konsert eller opera i løpet av siste måned. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,386	,068	,000
<i>By 2)</i>			
Oslo	-,171	,078	,029
Bergen	-,173	,076	,023
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	,408	,087	,000
45-50 år	,205	,083	,013
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-1,503	,112	,000
Videregående yrkesf.	-1,012	,090	,000
Videregående allmennf.	-,466	,115	,000
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,429	,093	,000
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	,378	,089	,000
Alene med barn	,313	,141	,026
Par uten barn	,372	,085	,000
<i>Egen inntekt</i>	,119	,029	,000
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,398	,066	,000
Konstant	-,116	,169	,492

TØI rapport 672/2003

N=4807 -2 Log likelihood= 5871,0

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 36 Multivariat analyse av å gå tur i parken eller nærområdet i løpet av siste måned. Logistisk regresjon

Variabler	Estimert parameter	Standardavvik	Signifikansnivå
<i>Kjønn 1)</i>	,206	,071	,004
<i>By 2)</i>			
Oslo	,212	,081	,009
Bergen	,071	,078	,362
<i>Alder 3)</i>			
30-35 år	,419	,090	,000
45-50 år	,090	,084	,287
<i>Utdanning 4)</i>			
Grunnskole	-,849	,112	,000
Videregående yrkesf.	-,555	,094	,000
Videregående allmennf.	-,425	,119	,000
Høyskole/universitet opp til 3 år	-,267	,098	,007
<i>Familietype 5)</i>			
Enslig	-,608	,092	,000
Alene med barn	-,233	,149	,117
Par uten barn	-,290	,089	,001
<i>Egen inntekt</i>	,015	,030	,613
<i>Bosted 6)</i>			
Indre bydeler	,663	,069	,000
Konstant	,746	,177	,000

TØI rapport 672/2003

N=4807 -2 Log likelihood= 5557,8

Referanse kategorier: 1) Mann 2) Trondheim 3) 60-65 år 4)Høyskole/universitet 3 år og lenger 5) Par med barn 6) Ytre bydeler

Vedleggstabell 37 Multivariat analyse av å eie eller disponere hytte og av å bruke hytta flere ganger i måneden. Logistisk regresjon

Variabler	Eier eller disponerer hytte		Bruker hytta flere ganger i måneden	
	Estimert parameter	Signifikansnivå	Estimert parameter	Signifikansnivå
<i>Bosted1)</i>				
Oslo	-,354	,000	-,336	,010
Bergen	-,427	,000	-,051	,683
<i>Alder2)</i>				
30-35 år	-,582	,000	-1,446	,000
45-50 år	-,419	,000	-,239	,067
<i>Familietype3)</i>				
Enslig	-,587	,000	-,134	,480
Enslig med barn	-,469	,004	-,878	,009
Par uten barn	,020	,826	,364	,004
<i>Husholdsinntekt</i>	,360	,000	,027	,664
<i>Yrke4)</i>				
Ufaglært arbeider	-,567	,003	,403	,124
Faglært arbeider	-,513	,012	1,129	,000
Underordnet funksjonær	-,765	,000	,773	,012
Fagfunksjonær	-,382	,026	,331	,143
Overordnet stilling, privat eller off	-,265	,138	,277	,231
Eier av virksomhet	,082	,726	,896	,002
<i>Konstant</i>	,219	,395	-,853	,016

TØI rapport 672/2003

Har hytte N=3575 -2 Log likelihood= 4533,7

Bruker hytte N=1908-2 Log likelihood= 2136,3

Referanse kategorier: 1) Trondheim 2) 60-65 år 3) Par med barn 4) Frie yrker